

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXII.

CELOVEC, PETEK, 1. APRIL 1977

ŠTEV. 13 (1807)

OBTOŽUJEMO PRED FORUMOM ZDRUŽENIH NARODOV:

MANJŠINSKA POLITIKA AVSTRIJE

pomeni kratenje človekovih pravic
in očitno rasno diskriminacijo

V ponedeljek se je na Dunaju začelo 15. zasedanje komiteja OZN za odpravo vseh oblik rasne diskriminacije. Na zasedanju, ki bo trajalo tri tedne, obravnavajo poročila držav podpisnic mednarodne konvencije o odpravljanju rasnega razločevanja in poglobljanju razumevanja med rasami, prav tako pa tudi razna zakonodajna in druga vprašanja, ki so povezana s tem pomembnim področjem mednarodnega sodelovanja.

Delo tega organa Združenih narodov je brez dvoma pomembno tudi za narodnostne manjšine. Iz dokumentov s prejšnjih zasedanj je razvidno, da je komitej že večkrat govoril tudi o neizpolnjenih obveznostih Avstrije do manjšin. Posebno obširno je bilo o teh vprašanjih govora na zasedanju leta 1974, ko je Avstrija predložila komiteju poročilo, v katerem je trdila, da manjšine na njenem ozemlju — konkretno koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati — uživajo popolno pravno varstvo in da so jim zagotovljeni tudi drugi pogoji za

neoviran razvoj. Takrat je jugoslovanski predstavnik Čalovski opozoril ostale člane komiteja, da Avstrija glede manjšin ne izpolnjuje določb konvencije o odpravljanju vseh oblik rasne diskriminacije, kakor tudi ne svojih konkretnih medsebojnih obveznosti iz državne pogodbe. Pa tudi na poznejših zasedanjih je komitej kritično ocenjeval ravnanje Avstrije v odnosu do manjšin, pa tudi glede obveznosti, ki jih ima na področju denacifikacije in preprečevanja neonacizma.

Spričo takih dejstev se je pač treba vprašati, kako „debelo kožo“

mora imeti avstrijski zunanji minister Pahr, da v svojem otvoritvenem govoru na dunajskem zasedanju samohvalno poudarja, kako važen pomen pripisuje Avstrija človekovim pravicam in kako odločno obsaja rasno diskriminacijo v vseh njenih oblikah. Ali pri tem minister Pahr prav nič ni zardel, saj je moral vendar dobro vedeti, da so njegove besede v očitnem nasprotju s politiko, ki jo Avstrija uveljavlja. Ali pa je le imel občutek slabe vesti, saj je v svojem govoru povsem „pozabil“ omeniti tudi vprašanje, v katerem Avstrija z dejanji kaže, kako v resnici ceni človekove pravice in kako se bori proti rasni diskriminaciji — namreč manjšinsko vprašanje.

Sicer pa je ministrova „pozabljenost“ razumljiva, kajti foruma, pred katerim je govoril, ne bi mogel pretenjati z nekaj lepimi frazami, marveč bi moral na dan z dejstvi. Ta dejstva pa so taka, — to minister Pahr dobro ve — da je bila Avstrija zaradi njih prav pred tem organom OZN na zatožni klopi že v preteklosti in bo zaradi njenih najnovejših protimanjšinskih ukrepov še dosti bolj v bodoče.

Med drugim bomo za to poskrbeli tudi koroški Slovenci z jutrišnjo vožnjo na Dunaj, kjer bomo člane komiteja OZN s konkretnimi dokazi opozorili, da izjave Avstrija napram manjšinam politiko, ki v resnici pomeni grobo kratenje človekovih pravic in očitno rasno diskriminacijo.

Morebitni janičarji si sami pišejo obtožbo in obsodbo

Po precejšnjih porodnih bolečinah je baje „uspelo“ najti sedem oseb, ki bodo kot predstavniki treh v koroškem deželnem zboru zastopali stranke imenovane v soglasje z slovensko narodnostno skupino. Kdo so te osebe, še ni znano; deželni glavar Wagner, ki je sicer oznanil veselo vest o „rojstvu“, glede imen ni hotel dati podrobnejših pojasnil, marveč je to prepustil zvezni vladi oz. samemu kanclerju, češ, ko bodo člani sosveta imenovani, bodo verjetno objavljena tudi njih imena.

Težave pri iskanju tistih „Slovencev“, ki naj bi koroške Slovence zastopali v soglasju, so razumljive. Kakor znano sta obe osrednji slovenski organizaciji sodelovanje v soglasju odklonili iz tehtnih in načelnih vzrokov, ker pred svojim ljudstvom in pred zgodovino ne moreta prevzeti odgovornosti, da sta sodelovali pri uradni likvidaciji slovenske narodne skupnosti na Koroškem, kakor bi v zadnji konsekvenci lahko imenovali protimanjšinske ukrepe, ki jih boče avstrijska vlada uveljaviti na zahtevo nemških nacionalistov. Sodelovanje v soglasju pa nista odklonili le osrednji organizaciji, marveč so to zadevna povabila in prigovarjanja zavrnili tudi številni posamezniki, ki so odločno izjavili, da nečejo biti narodni izdajalci, „Robaki“ in podobni podrepani vladajočih; glede na svoj osebni odnos, ki ga imajo do slovenskega vodstva, so poudarili, da moreta koroške Slovence legitimno zastopati le obe osrednji slovenski organizaciji in da je zato tudi glede sodelovanja v soglasju edino merodajno stališče teh organizacij.

Ob tako jasnih in odločnih stališčih je vsekakor zanimivo, kdo so kaj tisti „Slovinci“, ki so se kljub temu pustili spraviti na limanice predstavnikov izrazite protislovenske politike. Dvomimo, da bi bil med njimi kak pošten Slovenec, kajti kdor pade na raven pomagača pri ukrepih proti svojemu ljudstvu, ne more biti pošten! Človek, ki pljuje na svoj narod in se sam izloči iz njegovih vrst, je proda-

na duša, je neznačajnejš, je propalica; plačilo, ki ga morda dobi za svoje izdajstvo, ne more nadomestiti tiste vrednote, ki jo je zapravil.

Če pa namerava Avstrija manjšinsko politiko delati s kupljenimi renegati, potem si s tem sama izstavlja spričevalo pred domačo in mednarodno javnostjo, kakor si tudi morebitni slovenski janičarji sami pred svojim narodom pišejo obtožbo in obsodbo!

IZJAVA OBČNEGA ZBORA SLOVENSKE KMEČKE ZVEZE:

Odločno se bomo zavzeli za to da bo člen 7 v celoti izpolnjen

Na občnem zboru Slovenske kmečke zveze, ki je bil minulo soboto v celovski delavski zbornici in o katerem obširno poročamo na 4. strani, je bila k aktualnim vprašanjem slovenske narodne skupnosti na Koroškem izglasovana naslednja

I Z J A V A

Kmetje, polkmetje, člani in funkcionarji Slovenske kmečke zveze iz Zilje, Roža, z Gur in iz Podjune, zbrani na rednem občnem zboru Slovenske kmečke zveze, se v praksi vsak dan srečujemo z neenakopravnostjo in zapostavljanjem slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Ponosni na prispevek koroških Slovencev v boju proti fašizmu in ponosni na uspešno izpeljavo bojkota preštevavanja posebne vrste, ogorčeno ugotavljamo, da v koroškem deželnem zboru zastopane stranke podpirajo predlog nemških nacionalistov v koroškem Heimatdienstu, ki pomeni poskus enostranske kršitve člena 7 avstrijske državne pogodbe. Slovenska kmečka zveza se je vedno zavzemala za dobre in enakopravne odnose med večinskimi in manjšinskimi narodom. Tudi na gospodarskem področju smo slovenski kmetje prispevali svoj pomemben delež. Nikoli pa merodajni politični dejavniki niso upoštevali upravičenih zahtev pripadnikov slovenske narodne skupnosti.

Julijska zakonodaja in zadnji predlogi treh koroških strank ogrožajo Slovence v Zilji, Rožu, na Gu-

rah in v Podjuni. Slovenski kmetje in polkmetje, zbrani na občnem zboru Slovenske kmečke zveze, podpiramo stališča Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev in ne vidimo nobenih možnosti sodelovanja v soglasjih za narodne skupnosti. Podpiramo sklep Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta, da ne sodelujeta v soglasju narodne skupnosti in pozivamo kanclerja Kreiskega, da nastopi proti načrtom koroških nacionalistov.

Slovenski kmetje smo vedno predstavljali, posebno še med narodnoosvobodilno borbo, najbolj zavedno jedro slovenskega naroda na Koroškem. Odločno se bomo zavzeli za to, da načrti treh koroških strank ne bodo postali resničnost in da bo člen 7 avstrijske državne pogodbe izpolnjen tako, da bo vsak koroški Slovenec v Zilji, Rožu, na Gurah in v Podjuni imel možnost, da se posluži svojih pravic.

Zbrani pozivamo in odločno zahtevamo od koroške kmetijske zbornice, da končno upošteva določila člena 7 avstrijske državne pogodbe, da bo slovenščina tudi v koroški kmetijski zbornici enakopraven uradni jezik. Prav tako mora tudi glasilo koroške kmetijske zbornice „Der Kärntner Bauer“ upoštevati prisotnost Slovencev na Koroškem in je Slovenska kmečka zveza pripravljena sodelovati pri oblikovanju zborničnega glasila v obeh deželnih jezikih.

PROTESTNA VOŽNJA NA DUNAJ:

Komisijo OZN

bomo opozorili na kričečo
krivico, ki se nam godi

Koroški Slovenci smo v letu 1976 morali vsak dan in na vsakem koraku dokazovati našo življenjsko voljo. To smo delali zelo uspešno, kot so pokazali uspeli bojkot štetja, demonstracije in protestna zborovanja.

Tudi v letu 1977 moramo neprestano in povsod dokazovati neuničljivo življenjsko silo. Ker vlada in stranke ne upoštevajo naše pravične, z avstrijsko državno pogodbo utemeljene zahteve, se naše vprašanje vedno bolj internacionalizira.

Na Dunaju zaseda trenutno komisija OZN za človekove pravice. To priložnost moramo koroški Slovenci izkoristiti in opozoriti mednarodni forum strokovnjakov, da Avstrija še vedno ni izpolnila svojih obveznosti iz državne pogodbe.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev sta se zato odločila, da organizirata v soboto 2. aprila 1977 posebno protestno vožnjo na Dunaj, kjer bomo opozorili mednarodne strokovnjake na krivico, ki se nam godi. (Podrobnosti o protestni vožnji objavljamo na 8. strani — op. ured.)

Vsi, stari in mladi, moški in ženske, se moramo potruditi, da nas bo čim več sodelovalo pri tej protestni akciji. Samo dosleden in odločen boj nas bo pripeljal do tega, da bo vsak koroški Slovenec imel možnost uživati pravice, ki nam jih daje državna pogodba:

- da bo slovenski jezik enakopraven poleg nemškega;
- da bo narodno mešano ozemlje označeno z dvojezičnimi napisi;
- da bo slovenski človek končno postal enakopraven.

ZAUPAJMO V LASTNO MOČ! POVEŽIMO SE Z NEMŠKO-
GOVOREČIMI DEMOKRATI! ZAUPAJMO V POMOČ MATIČNE-
GA NARODA! NAŠ BOJ BO USPEŠEN!

!! ZATO V SOBOTO VSI NA PROTESTNO VOŽNJO NA DUNAJ !!

Zveza slovenskih organizacij Narodni svet koroških Slovencev

Nezaslišana provokacija hud udarec sosedskim odnosom

Še ni dolgo tega, ko je zunanji minister Pahr „dokazoval“, kako da je Avstrija zainteresirana na dobrih odnosih in prijateljskem sodelovanju z Jugoslavijo. Kako iskreno so take izjave mišljene, pa seveda ni odvisno samo od lepih besed, marveč so dosti bolj prepričljiva — dejanja. In nezaslišana provokacija, ki si jo je prejšnji

teden dovolil mestni svet v Gradcu, gotovo ne more biti v korist, marveč je edino le škodo dobrim odnosom med Avstrijo in Jugoslavijo.

Mestni svet nekdanjega „mesta ljudske vstaje“ (Stadt der Volkserhebung) — kakor se je Gradec imenoval v dobi nacističnega rajha, očitno v priznanje za njegov ilegalni doprinos k zmagi nacizma — je namreč podelil srebrni red bivšemu vodju nacističnega „Reichssenderja“ v okupirani Ljubljani Emilu Schmidtu; obenem pa je bil tega visokega odlikovanja deležen tudi šef tako imenovane skupnosti nemških Spodnještajerc, „izgnanih iz domovine“ — torej vodja organizacije, ki združuje nekdanje petokolonaše in še danes razvija revanšistično gonjo proti Jugoslaviji. Nekdanji nacistični funkcionar v okupirani Ljubljani je odlikovanje dobil na predlog OVP-jevskih mestnih svetnikov, ki pa so ga podprli tudi mandatarji SPO in predvsem FPO, kateri pripada graški župan.

Očitna provokacija, ki spet enkrat zelo jasno kaže, kako je v Avstriji s tako imenovano denacifikacijo, pa je hkrati tudi hud udarec prizadevanjem, katerih cilj je reševanje odprtih vprašanj med Avstrijo in Jugoslavijo ter ustvarjanje ozračja in odnosov dobrega sosedstva.

Kaj pomagajo lepe izjave tega ali onega ministra, ko pa jih dejanja, ki se rodijo v krilu tristrankarske soglasnosti, postavljajo na laž oziroma jim jemljejo vsakršno vrednost! Zato taka dejanja tudi zaslužijo najostrejšo obsodbo, kakor je treba odločno obsoditi politični oportunizem v Avstriji sploh, ki je vendar odgovoren za to, da lahko poganjajo cvetke očitnega povečevanja in zopetnega obujanja nacistične miselnosti. To pa z drugimi besedami pomeni tudi zavestno neizpolnjevanje obveznosti, ki jih nalagajo Avstriji državna pogodba, helsinška listina in drugi mednarodni dokumenti!

Župnik Mucher - eksekutor povelj KHD-ja?

Čeprav sta široka mednarodna in prizadeta avstrijska javnost že pred 14. novembrom 1976, posebno pa po prvih znanih posameznih rezultatih, v pretežni meri zelo kritično ocenjevali in obsojali kapitulacijo avstrijske vlade pred zahtevo po preštevanju manjšin in preštevanje nasploh, se najdejo na Koroškem vedno znova ljudje in časopisi, ki bi hoteli prekriti to največjo polomijo Avstrije pred svetovno

javnostjo po drugi svetovni vojni ter prikrojiti številke po potrebi in po svoje.

Najnovejši tak poizkus, razbrati v številkah okoli 14. novembra 1976 „doslej največji uspeh za Koroško“, je podvzel gosposvetški župnik Wilhelm Mucher, katerega tendenciozna ugibanja prinaša posebna številka mesečnega lista „Unser Kärnten“. Po njegovem so vse pri tem dobljene številke Nemcev in potom teh tudi Slovencev „pristne“.

Kako pride župnik Mucher do takšne ugotovitve?

Na preprost in enostaven način, kot npr.:

... bei der geheimen Sprachenerhebung von 1976 haben sich trotz aller Boykottaufrufe in St. Kanzian 91 % der Bevölkerung daran beteiligt und von diesen 91 % haben sich nicht

Značilne povezave

Če govorimo o značilnih povezavah, potem se le-te ponujajo v raznih smereh, se pa v bistvu vrtijo vedno okoli ene in iste zadeve ter se iztekajo v isti namen in cilj.

Vzemimo samo okrožnico KHD iz leta 1923 (katere besedilo v celoti objavljamo na tej strani — op. ured.) ter „zaključke“, ki jih na podlagi jezikovnega štetja iz lanskega novembra dela gosposvetški župnik Mucher. — Ali ni to ena in ista strategija? Razlika je res malenkostna: leta 1923 je šlo za „spremembo“ slovenskih župnij v dvojezične, danes gre za „spremembo“ dvojezičnih župnij v nemške; torej je prva faza uspešna tako daleč, da je že mogoče pristopiti k izvedbi druge faze enega in istega načrta — postopne in sistematične likvidacije slovenskega življa na Koroškem. In vedno se to dela pod istim — posrednim ali neposrednim — vodstvom, vedno z enakimi „argumenti“ (ogroženost Nemcev!) in enakimi sredstvi (rezultati dvomljivih štetij).

Značilne povezave obeh omenjenih dejavnikov pa segajo še dalje. Ravno ta teden je izdajatelj nemškonalističnega pamsfleta „Unser Kärnten“ (kjer je izšla tudi Mucherjeva „razprava“ o jezikovnem štetju) vabil na tiskovno konferenco, in sicer pod dokaj nenavadnimi okolnostmi. Ta „tiskovna konferenca“ je bila prebudo izzivanje celo koroškega tisku, ki sicer napram izrodkom nemškega nacionalizma gotovo ni ravno kritičen. In na tem čudnem sestanku in okoli njega so postale očitne značilne povezave v še dosti širših obsežnostih: namreč od kroga okoli „Unser Kärnten“ (ki je preveč „nemški“ celo najbolj „nemškim“ Nemcem na Koroškem) in „župnika“ Mucherja (deklariran kot „UNSER-KÄRNTEN-Mitarbeiter“) preko Heimatdiensta in Abwehrkämpferbunda (na „tiskovni“ konferenci je bilo ba- je več funkcionarjev teh organizacij kot pa zastopnikov tiska) vse tja do tistega Güttlerja, ki je postal znan s tako imenovano „zadevo Warasch“. Če se od provokantnih izjav izdajatelja „Unser Kärnten“ Roberta H. Drechslerja ter od žaljivih izpadov tega pamsfleta sploh ni mogoče dovolj odločno in jasno distancirati, pa se mu je v eni izjavi, ki jo je podal na torkovi tiskovni konferenci, treba pridružiti: namreč, ko je dejal, da se na Koroškem nobena stranka in noben politik ne upa nastopiti proti KHD in njegovim stališčem.

V tem smislu in v luči prej omenjenih res značilnih povezav postane le še bolj očitno, kako klavarno vlogo v resnici igra koroško-nacionalna „koalicija“ SPÖVFP, ki se v manjšinski politiki vedno boli izkazuje kot splošno orodje nemških nacionalistov.

weniger als 2941 Personen, d. h. 87 % als Deutsche bekannt — gegenüber 83 Slowenen (2,4 %) und 312 ungültigen Stimmen (9,3 %). Da die Wahlbeteiligung im Jahre 1975 und sonst immer bei Wahlen in St. Kanzian wie im Landesdurchschnitt um 87 % liegt, ist die jetzige noch höhere Beteiligung von 91 % absolut gültig und repräsentativ: sie gilt für alle 100 % der Bevölkerung.“

To se pravi: številka 87 % „pristnih“ Nemcev od 91 % udeležencev absolutno velja in je reprezentativna — in velja kar za vseh 100 % prebivalstva!

Verjetno bi se znameniti nemški matematik Adam Riese ob taki matematiki obračal v grobu. Zato naj nam Mucher odpusti naš greh, da tudi mi taki matematiki ob najboljši volji ne moremo slediti.

Naravnost profetski značaj pa dobivajo izvajanja, ko interpretira posamezne rezultate 14. novembra 1976 in deželnozborskih volitev 2. marca 1975. Njegova vnetost ga zavede tako daleč da z mirno vestjo „vsesplošno veljavno in skritno“ ugotavlja celo jezikovno pripadnost tistih volilnih upravičencev, ki so ob deželnozborskih volitvah ostali doma. Srečna Koroška, ki si rodila takega svetopisemskega vidca!

Ko je že storil tak možat korak, prodre do najglobjega spoznanja svojega preroškega gledanja:

...vsak, ki študira listo rezultatov jezikovnega štetja in pozna razmere na južnem Koroškem, bo ugovarjal, da so izkazane številke in odstotki Slovencev očitno premajhne...

„očitno premajhne številke in odstotke Slovencev ob jezikovnem preštevanju je treba na-

domestiti s političnimi glasovi, ki jih je dosegla politična skupina „KEL“ ob političnih volitvah v koroški deželni zbor 1975.

Na kakšni podlagi je prišel župnik do tega „očividnega“ spoznanja, nam žal ni znano. Morda ga je prešinil blisk duha in mu razbistril razum. Možno pa je tudi, da mu je hudič, ki nikoli ne miruje, šepnil to genialno misel v ušesa.

Jedro vse te muhaste teorije — primerjava med političnimi deželnozborskimi volitvami 1975 in menda statističnim jezikovnim popisom prebivalstva 1976 — ne vzdrži treznemu premisleku niti na prvi pogled: politične volitve leta 1975 so zajele na Koroškem 347.408 volilnih upravičencev, medtem ko bi statistično popisovanje jezikovne pripadnosti 1976 moralo zajeti vsakor nad 525.728 prebivalcev (t.j. število prebivalstva dežele Koroške leta 1975). Poleg tega statistika, ki operira s 86 % ali z 91 % in ne more razločiti ostanka do celih 100 odst., ni vredna niti počenega groša. Čisto drugačna številčna baza, čisto drugačni značaj in drugačne okolnosti politične odločitve leta 1975 — vsa hujskaška gonja in pogromska atmosfera na Koroškem pred 14. novembrom 1976 — ovržejo uporabnost Mucherjeve primerjave ter sploh vseh številok okoli 14. novembra 1976 docela. Tudi po 14. novembru 1976 velja slej ko prej: da je jezik javno ugotovljivo dejstvo, h kateremu ni treba in ne more biti „priznavanja“; da govori slovenski jezik, ki naj bi bil predmet ugotavljanja, na južnem Koroškem tudi po 14. novembru 1976 ljudje, ki so oddali kakršno koli ali nobeno glasovnico ali pa celo navedli nemščino. Zato temu in vsem podobnim „štetjem“ ni možno priznati objektivnosti in verodostojnosti!

Kakšne zahteve izvaja Mucher iz svojih ugotovitev za cerkveno področje?

„Tajno ugotavljanje jezika 14. 11. 1976 je bilo za Koroško v tem oziru doslej pač največji uspeh, ker je — za cerkveno kot za drugo področje — prineslo absolutno jasnost o deležu nemškega prebivalstva na južnem Koroškem, in samoumevno tudi na ostalem Koroškem... Zato za cerkveno področje pri tem ugotavljanju jezika nikakor ni šlo za število Slovencev, marveč na prvem mestu za število Nemcev na južnem Koroškem, da ti končno pridejo do svojih pravic, ki odgovarjajo njihovim odstotkom, njihovi prisotnosti v župnijah: do nemških božjih služb, nemških pogrebov, porok itd. Ta cilj nedvoumni odstotkov Nemcev na južnem Koroškem je bil docela in v polni meri dosežen.“

„Iz tega v svojem spisu dobivam za sožitje Nemcev in Slovencev v cerkvi Koroške važne zaključke... Sožitje Nemcev in Slovencev v cerkvi — in v cerkvah — na Koroškem bo od tega trenutka rešeno, urejeno in prosto vseh nasprotij in težav, ko se ne bo več govorilo o toleranci, miru in spravi, marveč se bo vzelo na znanje dej-

stva, to se pravi rezultate tajnega ugotavljanja jezika 14. 11. 1976 in se v vsakem oziru po njih ravnalo: to pa se zopet pravi: če bo pri nemških odstotkih okoli 85 % bogoslužje v južnokoroških župnijah opravljeno v nemškem jeziku — z eno slovensko božjo službo mesečno... kjer pa so odstotki Nemcev v posameznih župnijah — ne v občinah! — znatno višji, morda 92 % ali od 93 % navzgor, za redno slovensko bogoslužje očitno ni nobene potrebe in nobene upravičenosti.“

Svoje zahteve skuša podkrepiti Mucher s trditvijo, da slovensko bogoslužje na južnem Koroškem naravnost „izganja Nemce iz Cerkve“. To da je treba preprečiti in to da je „od nekdanj glavni nagib njegovega pisateljskega delovanja“.

Če bi bil potreben še kak dokaz za vso zlaganost Mucherjeve argumentacije in njegovih nagibov, ne bi mogli najti boljšega. Kajti v dvojezičnih dekanijah so izstopili iz katoliške cerkve leta 1975:

Kärntner Heimatdienst Klagenfurt

Klagenfurt, am 21. 11. 1923

Nicht verlieren!

An alle Vertrauensmänner!

Im gemischtsprachigen Gebiet sind noch folgende Pfarren mit nur slovenischer Sprache amtlich eingetragen: Pfarre Maria Wörth, Keutschach, Schiefing, Edling, St. Michael ob Bleiburg, Neuhaus, Rinkenber, Schwabegg, Ebern-dorf, Abtel, Ebriach, St. Filippin, Gallizien, Globasnitz, St. Kanzian, Möchling, Sittersdorf, St. Stefan, Stein im Jauntale, St. Veit im Jauntale, Kappel a. d. Drau, Barental, Glainach, Gölttschach, St. Johann i. R., Köttmannsdorf, Loibhammer, Laibital, Ludmannsdorf, St. Margarethen ob Waidisch, Suetschach, Waidisch, Windisch Bleiberg, Zell, Egg, Feistritz a. d. Gail, Förolach, Göriach, Mellweg, St. Stefan a. d. Gail, Vorderberg, Augsdorf, St. Egidien a. d. Drau, St. Jakob i. R., Lind ob Velden, Maria Elend, St. Nikolaus a. d. Drau, Petschnitz, Rosegg, Sternberg, St. Filipp bei Reinegg, Gurnitz, Mieger, St. Peter bei Grafenstein, Poggersdorf, Radsberg, St. Thomas am Zeiselberg, Fünitz, Latschach, St. Leonhard bei Siebenbrunn, Maria Gail, St. Stefan bei Finkenstern, Diex, St. Georg am Weinberge, Greutschach, Greutschach, Haimburg, St. Margarethen bei Töllersberg, St. Peter am Wallersberg, Ruden, St. Stefan bei Niedertrixen, Stift Griffen.

Die Umwandlung in gemischtsprachige Pfarren (slovenisch-deutsch) ist aus begreiflichen, nicht näher zu erörternden Gründen dringendst anzustreben. Die Bewilligung hiezu, bezw. die notwendigen Anordnungen kann nur das fürstbischöfliche Ordinariat erteilen. Die Anregung bezw. das Ersuchen hiezu muss aber von der betreffenden Gemeinde ausgehen. Es wäre daher in allen Gemeinden, wo oben Aussicht auf Erfolg besteht baldmöglichst folgendes durchzuführen:

Ein Gemeinderatsbeschluss, in welchen das fürstbischöfliche Ordinariat ersucht wird, für jeden 2. Sonntag die Abhaltung einer deutschen Predigt anzuordnen und die betreffende Pfarrgemeinde nicht mehr als slovenische, sondern als gemischtsprachige zu erklären.

Wo mit dem Pfarrer das diesbezügliche Einvernehmen geflogen werden kann, ist er zu ersuchen, diese Eingabe zu befrworten.

Dieser Sitzungsbeschluss des Gemeindevausschusses braucht natürlich nicht mit Stimmeneinhelligkeit durchzuführen, sondern genügt die einfache Mehrheit.

In der Begründung wolle man sich auf das Ergebnis der letzten Volkszählung berufen, ferner darauf, dass wohl die überwiegende Mehrheit der Pfarrinsassen deutsch verstehe, viele Deutsche jedoch der slovenischen Sprache vollkommen unkundig sind. Auch wäre es im Interesse der Gleichberechtigung und der Förderung und Erhaltung des nationalen Friedens, ganz abgesehen von dem so wichtigen religiösen Standpunkt nur von Vorteil, wenn dem Ansuchen rasch würde entsprochen werden.

Will eine Gemeinde noch ein Uebrigtes tun, so wäre die Sammlung von Unterschriften auf einem Bogen zu empfehlen.

Dieses an das fürstbischöfliche Ordinariat in Klagenfurt gerichtete Gesuch der Gemeindevorstellung wolle mit den eventuellen Beilagen dem Kärntner Heimatdienste eingesandt werden, der sodann das Weiter veranlassen wird.

Dieses Schreiben geht zur Orientierung an alle Vertrauensmänner, mit der Bitte um Mithilfe auch an die in gemischtsprachigen Pfarren wohnenden und wird gebeten, den K.H.D. über den Erfolg bzw. sich ergebende Schwierigkeiten laufend zu verständigen.

Mit Kärntnergruss.

Für den Kärntner
Heimatdienst Klagenfurt:
Kaibitsch e. h.

dekanija Pliberk	3
dekanija Dobrla vas	19
dekanija Tinje	21
dekanija Velikovec	25
dekanija Borovlje	30
dekanija Rožek	41
dekanija Beljak-dežela	27
dekanija Šmohor	8

v osmih dvojezičnih dekanijah torej skupno 174 oseb. V isti dobi pa je samo v Celovcu izstopilo 517 ljudi, v celovski škofiji pa 1146 ljudi. Te številke pač zadosti zgovorno ovržejo Mucherjevo trditev o njegovi zgolj „dušebrižniških“ nagibih.

Kako naj gre - po mnenju Mucherja - na Koroškem naprej?

...v občinah bo prišlo do bitk, ker bodo Nemci upravičeno povedali, da v občinah ni več Slovencev, kot se jih je 14. 11. 1976 za take priznalo. To bo postalo zelo aktualno, če bi zopet poskušali postavljati slovenske oz. dvojezične krajevne napise —

...zato bodo mogli nemški Južnokorošci v posameznih občinah pobijati vse ureditve, ki imajo za osnovo število ali odstotek Slovencev in jih bodo sigurno tudi pobijali!“

Da so ob takem pojmovanju vsi „Nemci, Nemci na Koroškem, v Avstriji in predvsem — kako bi moglo biti drugače — na Dunaju“, ki so pokazali količjak razumevanja za koroške Slovence, — v očeh prečastitega Mucherja — „očito pravi nemški perverznejši, pervertirani Nemci“, ali pa „očiti ignoranti, nič vrednejši in ničmožnejši“, ne preseneča.

Nova je informacija, da je na južnem Koroškem nekaj „Sloven-cem poslušnih (= hörig) Nemcev“ in da so Slovenci izvajali ob jezikovnem preštevanju „mogočen pritisk, ki si ga prebivalci v čisto nemških krajih niti predstavljati ne morejo“. Mož, ki po dokazovanju vsestranske in daleč pretežne večine Nemcev v raznih občinah prihaja do takih trditev, je bolj potreben pomilovanja kakor protidokazov.

Škoda bi bilo prostora in gotovo bi posvetili preveliko pozornost

spisku, če bi se spuščali v nadaljnje razglabljanje in analiziranje številčne in miselne akrobatike tega čudaškega dušebrižnika. Saj so ocenitve njegove osebe že v zadostni meri omogočile njegovi dosedanj spisi in „pridige“ in bo ostala ovekovečena njegova skrb za čimprejšnjo dogotovitev predora pod Turami kot zadnje rešilne poti ogroženega nemšstva na Koroškem.

S svojim najnovejšim spisom pa je Mucher vsekakor dal nam in svetu nov dokument zlorabe Cer-kve in cerkva po njemu podobnih dušebrižnikov za načrtno, brezobzorno in do iztrebljenja zadnjega Slovenca nepopustljivo, nasilno ponemčevanje našega ljudstva.

Prečastitemu Wilhelmu Mucherju radevolje potrdimo „pristnost nemške večine“ (=Echtheit der deutschen Mehrheit) na Koroškem, kar bi mu potrdili tudi že pred njegovim pisanjem in pred 14. novembrom 1976. Wilhelmu Mucherju — sinu vovbrškega očeta — ki ga poznamo že iz časov njegovega delovanja v Dobrli vasi, St. Lipšu in St. Jurju ob Zilji in ki ga nacisti niso preganjali kakor ostale domače duhovnike, pa še posebej potrjuje-mo, da je kot dušebrižnik posebne vrste res vreden eksekutor očitno še vedno veljavnih naročil Kärntner Heimatdiensta!

dr. Miran Zwitter

Avstrija, tvoji dolgovi

Že večkrat smo pisali, da Avstrija svoje pogodbeno dolgovne zelo nerada in neredno odplačuje — da je torej dolžnik, ki ga je vedno znova treba terjati in opozarjati na obveznosti, ki jih je prevzela. To pa ne velja samo v zvezi z izpolnjevanjem oz. neizpolnjevanjem določil člena 7 avstrijske državne pogodbe. Avstrija je dolžnik tudi še po drugih mednarodnih pogodbah in meddržavnih sporazumih, s katerimi je prevzela določene obveznosti, ki pa jih — čeprav so stare že po več desetletij — še vedno ni izpolnila.

To velja še v posebni meri tudi za vrnitev arhivskega gradiva in kulturnih vrednot Jugoslaviji. Tozadevne obveznosti Avstrije so stare že več kot pol stoletja, v kolikor gre za vrednote, ki jih mora vrniti še na podlagi arhivskega sporazuma; ali pa so stare vsaj dobrih 30 let, v kolikor gre za kulturne vrednote, ki so jih med drugo svetovno vojno pokradli v Jugoslaviji in so po zlomu nacizma ostale v Avstriji. O teh vprašanjih smo v našem listu že obširno poročali in jih torej ni treba ponavljati.

Lani, tik pred jezikovnim preštevanjem, je Avstrija spet enkrat segla po stari metodi zavajanja javnosti: po dolgoletnih zavlačevanjih je Jugoslaviji vrnila del arhivskega gradiva in se pri tem samodopadljivo ponasala, čes, poglejte, tako mi izpolnjuje mednarodne pogodbe. Toda s tem je samo hotela odvrniti zanimanje javnosti od protustavnega preštevavanja in s tem od zavestnega kršenja državne pogodbe!

In ne samo to: avstrijski način iz-

polnjevanja pogodbenih obveznosti je tudi sicer zelo pomanjkljiv, kajti Jugoslaviji je tudi lani spet vrnila samo del tistega, kar protipravno zadržuje zdaj že dolga desetletja. Zato je uprašanje vrnitve arhivskega gradiva in kulturnih dobrin slej ko prej odprto in se morajo z njim še naprej baviti pristojni dejavniki v obeh državah.

Tako so o tem vprašanju prejšnji teden razpravljali v predsedstvu SR Srbije, kjer je bilo govora predvsem o tistih vrednotah, ki bi jih morala Avstrija vrniti Srbiji. Gre za pomemben del arhivskega gradiva, ki je sestavni del kulturne in zgodovinske „zapuščine“ Srbije; delno so to nedostopne vrednote. Na seji so poudarili, da zahteva po vrnitvi arhivskega gradiva in drugih vrednot, ki so jih odvlekli iz Jugoslavije in Srbije tekom prve in druge svetovne vojne, izvira iz mednarodne obveznosti republike Avstrije.

„Izpolnitev te zahteve je bistven dejavnik v odnosih med obema državama ter bi pozitivna rešitev vprašanja, ki zavisi izključno od pripravljenosti Avstrije, da svoje obveznosti napram Jugoslaviji izpolni dosledno in v celoti, prispevala k razvoju jugoslovansko-avstrijskih odnosov.“ so poudarili na seji predsedstva SR Srbije in pri tem spomnili tudi na obveznosti, ki izhajajo iz zaključnih dokumentov helsinške konference o varnosti in sodelovanju v Evropi.

Avstrija ima neporavnane dolgovne iz številnih mednarodnih dokumentov in se zato povsem nepravilno ponasja s pogodbeno zvestobo.

Svetovna konferenca o varstvu manjšinskih pravic

Jugoslovanski predlog, da bi v svetovnem merilu obravnavali in določili vprašanja manjšinskih pravic, je dobil prvo pomebno podporo — namreč podporo komiteja ekonomsko-socialnega sveta (ECOSOC). Zdaj je odvisno od glavne skupščine OZN, da se na jesenskem zasedanju strinja s tem predlogom in potem bi varstvo pravic narodnostnih in etničnih manjšin prišlo na dnevni red svetovne konference, ki je predvidena za leto 1978 in na kateri naj bi kot glavno temo obravnavali problematiko, kako prispevati k nadaljnjemu organiziranju mednarodne skupnosti in posamičnih vlad pri onemogočanju rasizma in rasne diskriminacije.

V prizadevanjih Jugoslavije, da bi se svet začel celovito in posebej ukvarjati s pravicami pripadnikov nacionalnih in etničnih manjšin, je bilo v kratkem času v OZN opaziti že nekaj napredka. Pred svetovnim poslušalstvom je o tem vprašanju govoril podpredsednik jugoslovanske vlade in zunanji minister Miloš Minić lani jeseni, ko je glavni skupščini OZN predlagal, da bi pravice narodnostnih manjšin urejali s posebnim mednarodnim instrumentom. Nekaj držav je predlog že tedaj podprlo. Potem so o njem razpravljala še razna telesa Združenih narodov, ena od zadnjih potez pa je bila narejena prejšnji teden, ko je jugoslovanska vlada dala konkretno pobudo, da bi v listino OZN zapisali tudi besedilo o pravicah narodnostnih manjšin v smislu vsesestranskega širjenja in varovanja.

Ce bo jugoslovanski predlog prodrl, bi se pravice in enakopravnost narodnostnih manjšin povzdignile na najvišjo stopnjo mednarodnih obveznosti vseh članic OZN. Vsekakor pa se v OZN že začelja utrjevati potreba po dokumentu o varstvu narodnostnih manjšin.

DR. ANTON SVETINA

PRISPEVKI K ZGODOVINI ŠMIHELA PRI PLIBERKU

Vikar Matej Tank pa ni bil dolgo na položaju šmihelskega vikarja; že leta 1676 je na tem mestu listinsko izkazan novi vikar Jurij Riedl, ki je bil leta 1672 imenovan za vikarja v Črni. Riedl je bil po rodu iz Pliberka in je bil tudi ordiniran na naslov mesta Pliberk.

26. februarja 1678 piše Jurij Riedl generalnemu vikarju ljubljanske škofije Francu Jožefu Garzarolli pl. Garzarolshoffen o razmerah v svoji župniji. Med drugim se pritožuje za per beneficiata pri sv. Katarini Jakoba Rormeistra, ker ni hotel dati tega beneficija iz svojih rok kljub temu, da je to odredil ljubljanski škof. V pismu Riedl tudi prosi, da bi na praznik sv. Jurija smel priti njemu na pomoč kaplan iz Črne, ki je dober in zgleden mož in je domačin iz Večne vasi, kjer je že večkrat opravljal razna cerkvena opravila.

Ker je bil Rormeister od leta 1662 do svoje smrti leta 1716 beneficiat beneficija sv. Katarine nad Šmihelom, naj bo tu podan izveček iz njegovega življenja. Rormeister je bil koroški Slovenec, rojen 1. maja 1631 v Rormeistrovi hiši v Dobri vasi. Studiral je v Celovcu in v Gradcu, bil najprej župnik v Glovasnici, nato v Guštanju, dne 23. aprila 1678 pa je postal mestni župnik v Celovcu, kjer je zidal sedanjo farno cerkev. Leta 1705 se je župniji odpovedal, bil pa je do svoje smrti 17. februarja 1716 slovenski pridigar v uršulinskem samostanu pri cerkvi sv. Duha v Celovcu. Bil je tudi zgodovinar in je zapustil v

rokopisu več knjig, ki se nahajajo v rokopisu v župnišču mestne cerkve v Celovcu.

Dne 25. novembra 1688 je Jakob Rormeister, Theologiae Baccalaureus, duhovni svetovalec teolognega nadškofa, mestni župnik v Celovcu, zidal ustanovno listino, s katero je volil cerkvi sv. Katarine v župniji Šmihel pri Pliberku znesek 1047 goldinarjev. Vsebinske ustanovne listine je naslednja: Do svoje smrti bom jaz Rormeister užival petodstotne obresti od zneska 1047 goldinarjev še sam, po moji smrti pa naj glavni davčni urad deželnih stanov v Celovcu izplačuje te obresti, ki znašajo letno 52 goldinarjev, vsako leto cerkvenim ključarjem po odbitku davkov in vojaških dajatev, ki jih plačuje kaplanja sv. Katarine. Ostali znesek se naj uporablja takole:

1. Vsak teden se naj bere maša za Rormeistra in njegove sorodnike, kar znaša za 52 tednov 17 goldinarjev 20 krajcarjev.

2. Na dan sv. Jakoba, t. j. dne 25. julija, se naj bere za njega rekvem, ki ga naj opravlja šmihelski vikar in kaplan, beneficiat pa naj opravi zahvalno službo božjo pri Marijinem oltarju. Vikar in beneficiat naj prejmeta za ta opravila vsak 1 goldinar 4 šilinge, kaplan 1 goldinar, kantor oziroma če ni njega duhovnik, ki bodo peli, tudi 1 goldinar, skupaj 5 goldinarjev.

3. V sobotah zvečer ali pred prazniki naj cerkovnik prižge pred oltarjem sv. Katarine svetilke, zjutraj ob zvonjenju Ave Marije pa jih naj ugasne. V te svrhe se naj porabi vsak

Slovenska likovna umetnost se je živo vcepila na drevo evropske umetnosti

Le še danes je v dvorani „aula slovenica“ odprta razstava slikarskih del slovenskega impresionista MATEJA STERNENA; izkoristimo edinstveno priložnost in si oglejmo [v času od 13. do 17. ure] dragocenosti iz slovenskega slikarstva.

V naslednjem pa objavljamo izvajanja ravnateljice Narodne galerije v Ljubljani dr. Anice Cevc, ki je pri otvoritvi razstave v izbranih besedah in strokovno dognano predstavila umetnika in njegovo delo.

Z največjim veseljem je Narodna galerija ustregla želji mladega celovskega razstavišča „Aula slovenica“, da v teh prostorih predstavi koroški javnosti enega izmed širih pomembnih mojstrov slovenskega impresionizma, slikarja Mateja Sternena. Nekaj let je že tega, kar se je predstavilo v tukajšnji Deželni galeriji starejše slovensko slikarstvo z razstavo „Od baroka do impresionizma“, danes pa odpiramo številčno sicer skromen, razvojni pa zaokrožen pregled umetniške ustvarjalnosti enega od slikarjev, s katerimi se je prejšnja razstava zaključila in hkrati mojstra, ki spada med prve klasike modernega slovenskega slikarstva.

Tako imenovani slovenski impresionisti — Ivan Grohar, Matija Jama, Rihard Jakopič in Matej Sternen — so danes v strokovni presoji in kulturni zavesti pojem za slikarsko skupino, po kateri je dozorelo iskanje umetniškega radu poznega 19. stoletja in poglaval sad z odkritjem notranjega življenja barv in svetlobnega trepetja, ki majstri so se odločili za neposredno, na sproščenih vizualnih vtisih opto slikarstvo; zapustili so ateljejsko uhojene staze akademizma in zgolj motivnega realizma ter se predali veselju svetlobnih in barvnih razkritij ter spoznanju in prevrednotenju novega, v domači zemlji zakoreninjenega predstavnega sveta. Zase in za svoje umetniške kolege je zapisal njihov idejni vodja Rihard Jakopič: „Mi smo prihajali iz širokega, svobodnega sveta in smo bili v srcih svobodni. Izhajali smo iz človeškega v sebi, rasi smo naravnost in naše vrednote so bile sadovi vročih notranjih doživetij... Doživljaja, spoznanja pred obličjem svoje človeške resnice...“

Štirje impresionisti — dasi bi jih, razen Matije Jame, lahko tako imenovali le za čas poldruga desetletja pred prvo vojno — so bili umetniške osebnosti, ki jih je združeval skupni slikarski program in želja po uveljavitvi slovenske umetnosti doma in pred svetom. Grohar je bil med njimi najbolj poetičen, Jama najracionalnejši in najdlje zvest impresionističnim pravilom, Jakopič barvno muzikalen vizionar in v poznih delih barvno ekspresiven. O Sternenu pa lahko rečemo, da je po eni strani vsaj s svojimi portreti dedič velikih portretistov minulih časov, hkrati pa po svojem slikarskem konceptu in po miljejski življenosti najbolj evropski ter na svoj način zvest odmev meščanske sredine prvih desetletij našega stoletja. Njegova izhodišča je bilo izrazito figurativno in spočetka še v münchenški ateljejski tradiciji ujeta, pozneje pa se je razvil v dinamičnega kolorista in kompozicionista skoraj baročne sproščenosti, kar mu je omogočilo, da se je uveljavil celo v monumentalni iluzionistični slikarski vrsti.

Kakor Grohar je bil tudi Sternen kmečkega rodu. Rodil se je 20. septembra 1870 v Verdu pri Vrhniki. Studiral je na državni obrtni šoli v Gradcu in na Dunaju, obiskoval nato v letih 1893—1896 dunajsko akademijo, nato pa ga je pritegnil München, kjer se je znašel tudi v znani slikarski šoli Slovenca Antona Azbela. Leta 1908 se je naselil v Ljubljani, preživel dve leti v Devinu pri Trstu, vmes pa redno študijsko obiskoval tujino — spet München, pa Italijo in Pariz; med drugim se je mudil leta 1913 tudi na Koroškem. V Ljubljani je odprl leta 1924 zasebno slikar-

sko šolo, na arhitekturnem oddelku Tehniške fakultete je poučeval risanje. Sredi ustvarjalnega dela pa je našel čas tudi za restavriranje, pri čemer je odkril in rešil vrsto dragocenih spomenikov starejših umetnosti.

Do leta 1904 sam Sternenuvo slikarstvo razkriva predvsem vpliv münchenke realistične tradicije, ki pa jo je slikar dopolnil z domiselnimi svetlobnimi efekti. Po

kar je bila drugim trem našim impresionistom. Pač pa so se Sternenu zdaj barve razživele v polifono, slikovito barvno skalo, v temperamentna svetlobna nasprotja in v prevladujoče vijolične in zelene tone. V zrelem obdobju med leti 1919 do 1939 se je Sternen z neugnanim eksperimentiranjem zatekal v slikovito in lahkatno poteto čopiča ter v dekorativno poln, bleščeč kolorit. Prelivni svetlobe na svilnih tkaninah, odsevi figur v zrcalu, konflikti med črno in rdečo, črno in oranžno, modro in zeleno barvo vnašajo v njegove kompozicije dramatično napetost in prostorsko iluzijo cela takrat, kadar se prostor sam v resnici v barvni erupciji kar razkroja.

Široki Sternenuv ustvarjalni razpon nam približuje tudi gradivo, zbrano na tej razstavi. Nekatere virtuozne risbe, ki so mu pomenile po lastni izjavi začetek umetnosti, naj nam približajo mojstrovu risarsko tehniko in trud, s katerim se je pripravil na velike kompozicije. Prav tako je bil Sternen eden prvih mojstrov, ki se je spopadel z dotlej zapostavljenimi grafičnimi tehnikami, med drugimi tudi z njihovo sestrimo monotipijo. Dva dekliška portreta dokazujeta mojstrsko obvladovanje mehke se prilivajočega akvarela. Bivanje v Primorju in konservatorske obiske Dalmacije nam priključijo v spomin motivi iz Devina, Dubrovnika in Martinčice, razigrani v slikovitem barvnem kalejdoskopu. Vse bogastvo Sternenuve barvitosti pa se je razvilo predvsem na človeški figuri in zlasti na številnih ženskih podobah, pa naj gre za naročene portrete ali za domiselno aranžirane svobodne kompozicije po modelih. Prav k ženski figuri se je Sternen nenehno vračal, k obličeni in k aktu, večkrat tudi z močnim senzualnim poudarkom zajete so v drznih gibih in skorjih; zdaj zavezane sorodno Renoiru, zdaj Toulouse-Lautrecu, mnogokrat so skoraj z baročni ognjem obžarjene. V münchenkem času je s čopičem sledil nagibu ali zasuku telesa z dolgimi, plastičnimi barvnimi nanosi. Secesijsko, kar muzikalno občutene figure so zajete s koronarnimi obrisi, kakor bi okoli njih trepetala z barvo materializirana svetloba. Ateljejski akt Rdečelaske bi bil lahko kar simbol Sternenevega slikarstva tistih dni. Nato pa mu je postala barva tako izključni izpovedni medij, da se po tej strani lahko kosa med našimi impresionisti samo še z Jakopičem. Barva mu ohranja vso materialno moč, ne preide pa, kakor pri Jakopiču, v lirčno vizionarost. Zato pa so barvna sklada trdno preračunana, pa naj se zde še tako samovoljna in slučajnostna. Virtuozno združuje tople in hladne tone, dosega napetost v zvenu črnega in belega, stopnjuje površinski blešč v igri luči in s slehernim pategljam čopiča razkriva svoj ognjeviti temperament. V portretilih dosega prečiščenost, ne da bi se zato moral odreči čisti barvni in svetlobni igri. Tako se na pragu novih likovnih iskanj najnovejšega časa uveljavlja Sternenuv slikarski genij kar zadnji glasnik in zadnja uresničitev tistega umetnostnega razvoja, ki je segal od baroka in meščanskega slikarstva ter akademizma 19. stoletja do barvna erupitivne sinteze začetka našega stoletja, obogatene z dosežki izvirno predelanih impresionističnih likovnih pobud. Hkrati pa ohranja tudi še vse konstruktivne prvine preteklosti, dasi s svojim psihološkim ekspresivnim naglasmom, ki se približuje včasih mlademu Kokoschku in Slevogtu, nakazuje tudi pot v iskanje našega umetniškega rodu, kateremu je bil mnogokrat zavzet učitelj.

razstavi na Dunaju leta 1904 pa se je pod vplivom slovenskih slikarskih kolegov zavestno in sistematično posvetil impresionistični slikarski problematiki, ki ga je od vrojenega veselja do figurativne pripeljala tudi do slikanja krajine. Res pa je, da mu slednja ni nikoli razkrita zadnja skrivnost, zakaj ostala mu je le barvna vabljiv motiv in ne nujno notranje doživetje,

PLES V MASKAH

Vstopnice bodo po ugodnih cenah v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v pisarni Slovenske prosvetne zveze, v knjigarni „Naša knjiga“ in eno uro pred začetkom predstave pri blagajni. Možne so tudi rezervacije po telefonu [0 42 22] 32 5 50.

Slovenska prosvetna zveza

12

mesec en funt laškega olja, skupaj 12 funtov ali 3 goldinarje.

4. Cerkovnik naj prejema letno 2 goldinarja 20 krajcarjev.

5. V cerkvi sv. Marije na gori nad Dobro vasio se naj bere vsako leto na petek po vseh svetnikih rekvem. Za to opravilo naj prejme župnik ali vikar 1 goldinar 30 krajcarjev, drugi duhovnik 1 goldinar, učitelj 6 šilingov, cerkovnik istotako 6 šilingov in cerkev za razsvetljavo 1 goldinar. Razen tega se naj berejo pri tej cerkvi maše prvi dan po prazniku Marijinega Oznanjenja, prvi dan po prazniku Marijinega Vnebohoda in prvi dan po prazniku Marijinega Rojstva. Za vse te maše naj prejme župnik po 30 krajcarjev za vsako mašo, kar znaša skupno 7 goldinarjev. Ta znesek naj plačujejo cerkveni ključarji sv. Katarine vsako leto na dan sv. Jurija župniku v Dobri vasi.

6. Ostanek v znesku 12 goldinarjev naj ostane v korist cerkve sv. Katarine, cerkveni ključarji pa naj skrbijo za to, da bo cerkev na vseh praznikih razsvetljena.

To ustanovo je ljubljanski škof Sigmund Kristof grof Herberstein potem dne 22. decembra 1688 potrdil.

Jakob Rormeister je moral imeti veliko premoženje. Ko je bil namreč leta 1691 predpisan državni davek na osebe, osebam kmečkega stanu je bil npr. predpisan osebni davek v znesku 12 krajcarjev na leto, je Rormeister plačal 50 goldinarjev osebnega davka. 1. oktobra 1696 pa je cesar uvedel nov davek na premoženje. Vsak državljan je moral plačevati od 1000 goldinarjev premoženja 10 goldinarjev, to je 1%. Rormeistru je bil predpisan davek na premoženje v znesku 120 goldinarjev. Njegovo premoženje je bilo torej prece-

njeno na najmanj 12.000 goldinarjev, kar je pomenilo tudi za tiste čase veliko.

Pri redni vizitaciji šmihelske župnije v letu 1690 je bilo šmihelskemu vikarju Riedlu naročeno, naj da namestiti nad krstnim kamnom sliko sv. Janeza Krstnika, cerkvena vrata pa naj bodo opremljena s takim ključem, da se jih tudi od znotraj ne bo moglo brez ključa odpirati.

Ko je pliberški vikar Jurij Stergar v začetku leta 1691 umrl, se je tudi šmihelski vikar Riedl potegoval za to mesto, ni ga pa dobil. Pač pa je bil Riedl tega leta preizkušen od vlade na izpraznjeno mesto beneficiata beneficija sv. Janeza Krstnika v Pliberku, katero funkcijo pa tudi ni dolgo užival, ker je leta 1695 umrl.

Leta 1690 je vikar Riedl prosil škofijski ordinariat v Ljubljani, naj se šmihelski kaplan Jurij Jamnik premesti na drugo službeno mesto, ker se med seboj nista razumela. Kaplani so namreč imeli v svojih namestitvenih dekretih klavzulo, da se jih lahko premesti na drugo mesto v škofiji, če se z vikarjem ne razumejo.

Dne 2. septembra 1696 se je vršila redna vizitacija šmihelske župnije, pri kateri je vizitator ugotovil naslednje: Za vikarja župnije je Filip Krainiker, doma v župniji Šmartno pri Slovenj Gradcu, star je 45 let, ordiniran je bil na naslov gosposčine Lehen, ki je last grofice Marie Schrottenbach. Studiral je gimnazijo in filozofijo v Celovcu ter kazuistiko v Gradcu, kjer si je pridobil naslov magistra. Duhovnik je 19 let, od tega je bil pet let in pol vikar v Muti (Mauthen) na Zgornjem Koroškem, 12 let je bil vikar v Slovenj Gradcu, lansko leto pa je prišel za vikarja v Šmihel.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

OBČNI ZBOR SLOVENSKE KMEČKE ZVEZE:

Z novim elanom na delo

V soboto 26. marca je bil v Delavski zbornici v Celovcu občni zbor Slovenske kmečke zveze, katerega so se poleg slovenskih kmetov udeležili tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter, tajnik ZSO dipl. ing. Feliks Wieser in slovenski zastopnik v koroški kmetijski zbornici svetnik Ignac Domej.

Iz poročil obeh odborov, ki sta jih podala predsednik Krušič Tone in Tajnik Rupert Reichman, je bilo razvidno, da je Slovenska kmečka zveza od njene ustanovitve naprej mnogo storila za ohranitev slovenskega kmeta na Koroškem. Višek njene ustvarjalnosti je bila brez dvoma ustanovitev obeh krožkov — Podjunskega za vzrejo pujskov in Rožanskega krožek za pitanje in vnovčenje goveje živine, ki še danes obstojata. Zadnji je bil celo prvi te vrste v Avstriji. Z odhodom poklicnega tajnika SKZ Blaža Singerja pa je aktivnost začela popuščati. Kljub temu pa so naši kmetje pri zadnjih volitvah v kmetijsko zbornico beležili lep uspeh, saj je ponovno uspelo, da imajo svojega zastopnika v kmetijski zbornici.

Seveda pa ni krivda za popuščanje delavnosti SKZ samo v tem, da ni poklicnega tajnika, temveč predvsem v tem, da je v zadnjem desetletju prišlo do strukturnih procesov, ki močno pretresajo naše agrarno področje in izpodkopavajo eksistenčne osnove velikega števila slovenskih kmetij. O teh strukturnih procesih je izčrpno poročal dipl. ing. Franci Einspieler. Med drugim je povedal, da je po drugi svetovni vojni pripadala pretežna večina koroških Slovencev socialno poklicnemu sloju kmečkega prebivalstva. Utiranje sodobnih produktivnih sredstev v agrarno proizvodnjo je sprožilo obsežne socialno ekonomske procese, ki so segli v jedro naše gospodarske in nacionalne biliti. Ti procesi naglo zmanjšujejo število kmečkega prebivalstva pa tudi število čistih kmetij. Zaradi tega gospodarskega razkroja kmetij, odnosno izgube pogojev za čisto kmetijsko proizvodnjo, se je število kmečkega prebivalstva neprestano zmanjševalo in je na Koroškem že padlo na približno 11 odstotkov.

Delež slovenskega kmečkega prebivalstva se po grobih ocenah sicer še giblje med 25 do 30 odstotki, kar pa ne pomeni, da koroški Slovenci razpolagamo z boljšimi osnovami za bodoči kmetijski razvoj. Nasprotno, velikostna struktura kmetij je znotraj naše narodne skupnosti še neugodnejša kot v koroškem deželnem povprečju. Bilo bi pogrešeno, če bi iz dežela slovenskega kmečkega prebivalstva sklepali na perspektive za sloven-

ske kmetijstvo. Nadaljnja posledica strukturnih procesov je nazadovanje števila učencev na kmetijski šoli v Podravljah, kjer je v šolskem letu 1976-77 le-to doseglo nivo petih prijav v obeh letnikih, kar je imele za nujno posledico, da je bil ukinjen pouk. Rezultati popisa, ki ga je naredila kmetijska šola v Podravljah, prepričljivo opozarjajo, da za obstoječi tip šole ni več pogojev. Vprašanja eventualnega prestrukturiranja kmetijske šole bo še potrebno temeljito proučiti tako iz šolsko-pravnih vidikov, iz vidikov lokacije, predvsem pa iz vidikov potencialnega naraščanja.

Glede programa in bodočega delovanja Slovenske kmečke zveze je dipl. ing. Einspieler menil, da bo SKZ pri svojem bodočem strokovnem delu morala bolj uveljaviti in-

OBVESTILO ZKP

Zveza koroških partizanov bo v dneh od 5. do 12. junija 1977 priredila izlet na Češkoslovaško in Poljsko. Cena osem dnevnega potovanja s prehrano in prenočitvi bo znašala 3.600 šilingov na osebo. Zanimive podrobnosti izleta bomo objavili v prihodnji številki.

Prijave na naslov: Zveza koroških partizanov, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.

dividualne elemente pomoči, to pomeni, da za masovna predavanja in tečaje ni več toliko interesa kot za strokovno pomoč na licu mesta. Prijeme v korist slovenskega kmečkega življa naj bi SKZ videla v ureditvi brezplačne pravne in davčne svetovalnice; v tem, da slovenska zemlja ostane v slovenskih rokah; da SKZ razvija kooperacijske odnose z Gospodarskim odborom ZSO, to je vzpostavi odnose sodelovanja tako znotraj kmetijskega pridelovalnega področja kakor tudi med kmetijskimi proizvajalci na eni in trgovino oziroma predelovalno industrijo na drugi strani; nadalje da forsira kmečki turizem, kjer je to mogoče ter da ojači borbo za ekonomsko in nacionalno enakoprav-

nost pripadnikov slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Vodja občnega zbora dipl. ing. Feliks Wieser je v svojem govoru med drugim poudaril, da je nekonsekventna politika (v ospredju so bili vedno strankarski interesi, nikoli demokratizacija družbe) privedla tako daleč, da danes na Koroškem daje predloge o usodi koroških Slovencev FPÖ skupaj s koroškim Heimatdienstom in nemškimi nacionalisti v ÖVP in SPÖ. Novi zakoni, je dejal govornik, ne pomenijo le poskus enostranske kršitve avstrijske državne pogodbe, temveč tudi v marsičem občutno poslabšanje trenutne situacije (šolstvo, dvojezičnost v uradih...). Sosveti kot del zakona o narodnostnih skupnostih ne pomenijo nič drugega kot ustvarjanje nekega navideznega izrazito demokratičnega telesa, ki bi avstrijsko nedemokratično in restriktivno manjšinsko politiko ščitil in prikazoval v lepi luči, tako pred avstrijsko kot tudi pred mednarodno javnostjo. Koroški Slovenci, je zaključil svoj govor Wieser smo proti vsem tem naknam. Borili se bomo tako dolgo, da bo ta načrt osmešen pred celotno avstrijsko in mednarodno javnostjo in da bo vsaki koroški Slovenec iz Zilje, Roža in Podjune deležen tistih pravic, ki nam gredo po členu 7 avstrijske državne pogodbe in ki bi jih morali pripadniki manjšin biti deležni v vsaki demokratični družbi.

V okviru diskusije, ki je bila zelo živahna, je spregovoril tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter in zavzel k narodnopolitičnim vprašanjem stališče.

Po izrečni razrešnici staremu odboru je prišlo do izvolitve novega odbora s sledečim predsedstvom: predsednik, Jože Partl (Bistrica pri Lesjaku); podpredsednik, Ludvik Lesjak (Breg pri Rožku); 2. podpredsednik, Marko Marko (Horca pri Št. Vidu v Podjuni); tajnik, Jozef Mečina (Gora, občina Bilčovš); in blagajnik, Rupert Reichman (Moščenica pri Bilčovsu).

Novo izvoljeni predsednik Jože Partl se je vsem navzočim iskreno zahvalil za zaupanje in slovesno izjavil, da bo izpolnjeval vse zadane naloge oziroma sledil vsem odločitvam obeh osrednjih organizacij, katerih cilj je boj za doseg pravic zajamčenih v členu 7. avstrijske državne pogodbe. Na občnem zboru je bila soglasno sprejeta resolucija, ki pa jo objavljamo na 1. strani.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku in mešani pevski zbor „Podjuna“ vabita na

VIGREDNI KONCERT

ki bo v soboto 16. aprila 1977, ob 20. uri v davorani gostilne Pliberku. Nastopajo: Moški pevski zbor SPD „Edinost“, vodi Folli Hartman; mešani pevski zbor „Podjuna“, vodi Oto Wutte in folklorna skupina SPD „Edinost“, vodi Hilda Opetnik

Prisrčno vabljeni!

ČESTITAMO!

Na graški univerzi je končal svoj profesorski študij gospod Jožko Kovarčič in bil včeraj graduiran za magistra filozofije.

Čestitamo!

Naše ljudstvo v Škocijanu odločno podpira stališče obeh osrednjih organizacij

Na informativnem sestanku, ki ga je organizirala Gospodarska lista Škocijan sta v soboto 26. marca predstavnik obeh osrednjih organizacij informirala občane o trenutni politični situaciji zlasti v zvezi s pismom kanclerja Kreiskega.

Na sestanku so vsi navzoči odločno zavrnil predlog treh koroških strank po katerem naj bi od narodno mešanega in s Slovenci avtohtono poseljenega ozemlja odtrgali dve tretjini. Uresničitev tega predloga bi bila očitna kršitev avstrijske državne pogodbe.

Dejstvo, da tudi naša občina v kateri smo Slovenci nesporno prisotni na političnem, kulturnem in gospodarskem področju že nad tisoč let, v tem načrtu ni upoštevana, nas samo potrjuje v globokem prepričanju, da je ta načrt dozorel v glavah tistih, ki so nam koroškim Slovincem že pred tridesetimi leti napovedali boj do zadnjega. Občina Škocijan je med na-

rodnoosvobodilno borbo dala celo vrsto borcev za svobodo in enakopravnost. Mnogo jih je danes med nami in še vedno se morajo boriti za pravice iz člena 7 avstrijske državne pogodbe.

Koroški Slovenci smo imeli v naši občini v času NOB 15 žrtev, od teh so bile štiri obglavljene. Predlog treh koroških strank pa sistematično izloča centre dvojezičnega ozemlja, ki so tako regionalno kot gospodarsko vozlišča vsakdanjega življenja južne Koroške. Načrt koroških strank je torej nadaljevanje politike „macht mir das Land deutsch“. Tisti, ki so za časa fašizma stali na strani okupatorjev se danes imenujejo „domovinizveste“ in se na vse mogoče načine trudijo, da bi člen 7 ne bil izpolnjen. Na informacijskem sestanku je bila soglasno sprejeta tudi resolucija, naslovljena na zveznega kanclerja Kreiskega, katere vsebino v celoti objavljamo:

Na današnjem sestanku smo prebrali in temeljito prediskutirali pismo, ki ste ga naslovili na Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem in na Narodni svet koroških Slovencev in s tem posredno na nas.

Soglasno smo prišli do prepričanja, da nam julijska zakonodaja in Vaše pismo ne daje nobenih možnosti za sodelovanje v sosvetu za narodne skupnosti. Tudi zaradi tega, ker nam je sklep treh koroških strank ponovno potrdil, kakšen je pristop k „reševanju“ člena 7 avstrijske državne pogodbe. Zato v celoti podpiramo stališče obeh osrednjih organizacij na Koroškem, katerih del smo tudi mi in tvorimo skupaj z vsemi koroškimi Slovenci v Zilji, Rožu in Podjuni tisto slovensko narodno celoto na Koroškem, ki nikoli ne bo pristala na poskus enostranske kršitve avstrijske državne pogodbe. Prav tako odločno podpiramo sklep osrednjih organizacij, da ne sodelujeta v takimenovanem sosvetu za narodne skupnosti.

Na tem mestu ponovno opominjamo avstrijsko vlado in Vas gospod kancler, da se bomo Slovenci v občini Škocijan z vso silo borili za popolno in dosledno izpolnitev člena 7 in, da nikoli ne bomo dovolili, da bi kdorkoli v Avstriji trdil, da občina Škocijan ne spada med dvojezične občine na Koroškem narodno mešanega ozemlja.

Vas, spoštovani gospod kancler pa pozivamo, da se odločno postavite po robu nemškim nacionalistom v Heimatdienstu in treh koroških strankah in skupaj z nami prispevate k pravični izpolnitvi avstrijske državne pogodbe.

Občinska seja v Pliberku

Dve stvari sta bili na občinski seji v torek 22. marca v Pliberku posebnega pomena — prvič, da je Enota lista (EL) z dobro utemeljenim stališčem odklonila letošnji redni občinski proračun, ki se je rodil kot sila nezdrav otrok frakcijske zveze ljudske stranke, socialistov in svobodnjakov; drugi pa da je bil storjen korak naprej na območju upoštevanja slovensčine kot uradnega jezika, kar je končno tudi sad načelnosti in vztrajnosti zastopnikov EL, da je predložene predloge EL občinski tajnik prebral v slovensčini.

Pliberški redni proračun za leto 1977 znaša 26,7 milijona šilingov in je dejansko nekaj višji od lanskega. Nekoliko so se zmanjšali dolгови, a sredstva, ki so na razpolago za razne pospeševalne ukrepe in nujna dela, pa so nadvse skopka. Tozadevna vsota se giblje okrog 1 milijona šilingov. To dejstvo seveda povzroča pri odbornikih vseh frakcij neprijetne občutke. Teh se tudi na seji nobeden govornik ni mogel znebiti, toda doslednost je pokazala edinole EL, ki ni bila pripraviljena servirati občanom domala prazen krožnik.

Občinski odbornik Jože Partl (EL) je med splošno proračunsko debato obsodil manipulacije v škodo tistih občanov, katerim pač lažje prikradajo sredstva, ker se ne morejo primerno braniti. Sploh, je rekel Partl, se finančna situacija ni izboljšala, marveč zaostri, kar je dokazovala tudi izredna živčnost med dolgotrajno pripravo proračuna. Dalje je dejal, da s tem proračunom ne bo mogoče popraviti občinskih cest, niti skrbeti za sračno okolje. Da je finančna situacija občine kritična, je spoznal tudi mestni svetnik V. Vavli (SPO). Vzroke za letošnji minimalni proračun je našel v tem, da ima veliko občanov delovno mesto izven občine, da pride celo do številnih odselitev in tako zaradi tega peša finančna moč občine. Človek bi rekel, da je to prepozno jadikovanje za grehe socialistov v nedavni preteklosti... Čeprav socialistom proračun ne ugaja in je zanje izredni proračun v višini 600.000 šilingov tragično dejstvo, so leti letošnji finančni načrt odobrili.

Finančni referent Oschmütz (ÖVP) seveda prav tako ni mogel mimo senčnih strani proračuna, vzroke za slabo stanje pa je bolj iskal v visokih dajatvah občine napram deželni in zvezi.

Tri ure trajajočo proračunsko debato so kljub kritični situaciji „prijetno“ zrahljale humoristične pripombe številnih govornikov, ki so se pridno javljali k besedi. Zastopniki EL so zlasti kritizirali nezadostno dotacijo kulturnih zadev (F. Ku-

mer), hudo zanemarjanje varstva okolja (mestni svetnik St. Vavli), prepričala sredstva za prometne znake (mestni svetnik I. Domej). Domej je še posebej opozoril na dejstvo, da so po dogovoru med ÖVP in FPÖ prav postavke tistih referatov, za katere odgovarjajo odborniki EL, znatno prazadele, kar predstavlja očitno diskriminacijo. Večinskim strankam je frakcijski vodja EL, F. Kert očital nejasne pojme glede uresničitve projekta „Breško jezero“ in karal neaktivnost pristojnih v zimskih mesecih. Kummer (EL) pa je sploh podvomil v uresničljivost tega projekta. Pred glasovanjem o proračunu je odbornik Kert ponovno nakazal že omenjene argumente proti odobritvi proračuna, vendar so ostale frakcije kljub temu sprejele proračun, medtem ko pa je EL glasovala proti.

Že ob začetku seje je kazalo, da se je stališče večinskih strank do slovensčine v občinski sobi in do Slovencev le nekoliko spremenilo — proti glasovom ÖVP je bil namreč sprejet predlog EL glede popravka zapisnika zadnje seje. Župan je moral dati popraviti zapisnik s sledečim dodatkom: „Občinski odbornik F. Kert je v imenu EL protestiral proti abruptni zaključitvi seje, preden da so bili prebrani in obravnavani predlogi EL, pri čemer je ugotovil, da je to kršitev Splošnega občinskega reda in zahteval zabeležbo v protokolu“. Do tega dodatka v zapisniku je prišlo zato, ker je socialistična frakcija smatrala ta kot ugotovitev dejstva.

Enotna lista je pred nedavnim v posebnih pošiljkah na vsa gospodinjstva obrazložila občanom, da so mandatarji EL na zadnji občinski seji meseca februarja predložili dva samostojna in davi nujnostna predloga, ki sta tedaj zaradi nepravilnega zadržanja župana (kršitev zakonskih določil), nista bila obravnavana. Na tokovi seji pa je župan le dal prebrati predloge v nemščini in v slovensčini. Ko je občinski tajnik Milavec bral slovensko besedilo predlogov EL, je to bil za pliberška ušesa res zgodovinski dogodek.

Sicer pa je vodja frakcije F. Kert pripomnil, da zaradi dolgega zavlačevanja nima več smisla glasovati o nujnosti, zato so bili predlogi dodeljeni pristojnim odborom, z izjemo tistega, ki se je bavil z razpisom gradnje kopališča (župan je medtem že samovoljno ukrepal) in je bil vzrok za pritožbo EL na deželno vlado kot nadzorno oblast.

Napredek v jezikovnem vprašanju je Kert komentiral takole: Če bi vsi priznali, da imajo v pliberški občini domovinsko pravico nemško in slovensko govoreči občani, potem bi marsikateri problem lažje rešili.

Prizadevanje za ohranitev zdravja

Koroške sanitetne oblasti so se mnogo prizadevale, da bi zmanjšale število umrljivosti dojenčkov. To prizadevanje je rodilo tudi temu primerne uspehe. Iz poročila sanitarnega oddelka pri uradu koroške deželne vlade je razvidno, da se je lani število umrlih dojenčkov v naši deželi precej znižalo in sicer od 1000 živo rojenih jih je umrlo 19,2. Leta 1975 je ta številka znašala še 23,1, v letu 1970 pa celo 34,9.

Sanitetni oddelek urada koroške deželne vlade pa ima še druge obveznosti ki služijo ohranitvi oziroma pospeševanju zdravja. Tako je iz letnega poročila te ustanove razvidno, da so nadzorne oblasti živilske inspekcije izvedle lani 453 kontrol (poskušanje vzorcev živil), pri katerih so ugotovili, da živila ne odgovarjajo zahtevanim normam, tako da je prišlo do 279 ovadb. Nadalje so izvedli tudi pri raznih koroških podjetjih 2974 kontrol. Zasluga sanitetnega oddelka je tudi, da se je število zdravstvenih pregledov na 1. medicinskem oddelku deželne bolnišnice v Celovcu zvišalo — preiskati se je dalo 550 oseb. S posebnim avtomobilom urada koroške deželne vlade, ki ima vgrajeno rentgensko napravo, je bilo po vsej Koroški napravljenih tudi 22.961 rentgenskih slik. Med nadaljnjimi ukrepi za ohranitev zdravja, ki so bili izvedeni in ki se izvajajo, so predvsem še razna cepljenja, testi za ugotovitev vida in sluha ter akcije s tabletami proti zobnim boleznim.

Občni zbor SPD „Edinost“ v Škofičah

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Škofičah je preteklo soboto v prostorih gostilne Schütz izvedlo svoj občni zbor. Predsednik Herman Jäger je ob tej priložnosti pozdravil predsednika Slovenske prosvetne zveze Valentina Polanška in tajnika Andreja Kokota.

Predsednik SPD „Edinost“ je v svojem poročilu nakazal dejavnost škofiškega društva in pri tem ugotovil, da je močna nacionalna gonja proti Slovencem močno vplivala tudi na dejavnost v Škofičah, zlasti po pogromu na dvojezične napise. Kljub temu pa je društvo delovalo po svojih močeh. Večina odbornikov in članov je bila angažirana pri obnovi zadrugnega poslopja, ki ga je tamošnja zadruga pred časom kupila. S tem je nastala močna slovenska gospodarska postojanka v Škofičah, kar bo gotovo tudi ugodno vplivalo na bodoče kulturno delo. Herman Jäger se je ob tej priložnosti zahvalil obema zborovodjema Tonetu Umeku in Valentinu Pavliču, ki skrbita za zborovsko dejavnost v društvu ter ju prosil, da tudi v bodoče skušata gojiti slovensko pesem v Škofičah.

Občni zbor je ponovno potrdil dosedanjí odbor, ki mu predseduje Herman Jäger, kar je najbolje potrdilo, da je številno članstvo, ki se je občnega zbora udeležilo, s trenutnim društvenim vodstvom zadovoljno. Tako so v glavnih funkcijah še Tevže Koschier, Kori Pörsch, Anica Umek, Ernst Piček, Ferdi Jäger, Nolli Miškulnik in Valentin Piček. Predsednik Jäger se je v imenu novoizvoljenega odbora zahvalil za ponovno zaupanje, predstavnike SPZ pa prosil, da društvu tudi v prihodnje s svojo vsestransko pomočjo stoji ob strani.

Predsednik SPZ Valentin Polanšek je v svojem govoru izrazil zadovoljstvo nad opravljenim delom, ki ga je društvo izvedlo na kulturnem področju ter ob čestitkah ponovno izvoljenemu odboru zaželel obilo delovnega uspeha. Seveda pa je obljubil, da bo SPZ društvu tudi v bodoče pomagala kar bo v okviru njenih moči. Tudi tajnik SPZ Andrej Kokot je zbranim zagotovil, da bo centrala tudi v prihodnje sodelovala z društvom. Pri tem je opozoril, naj se društvo za pomoč obrne tudi na občino in deželno vlado, ki je po zakonu dolžna podpirati tudi slovenske kulturne organizacije.

Občni zbor SPD „Edinost“ v Škofičah pa ni bil le obračun o delu minule poslovne dobe, marveč je to bila tudi prava kulturna manifestacija. Pod vodstvom Dorice Sabotnik so občni zbor otvorili mladi tamburaši iz Hodiš in Škofič in s kvalitetnim tamburanjem presenetili udeležence občnega zbora. Dorici Sabotnik gre vse priznanje za doseženi uspeh, seveda pa tudi mladim tamburašem, ki s tako vnemo tresejo strune svojih inštrumentov.

Po občnem zboru pa je tajnik SPZ še zavrtil film „Vrnitev“, ki je pri občinstvu našel dober sprejem. Tako je občni zbor SPD „Edinost“ v Škofičah znova potrdil močno življenjsko voljo tamošnjih prosvetašev in s tem zvestobo do svojega naroda in kulture.

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“ vabi na

VELIKONOČNI KONCERT

ki bo na velikonočni ponedeljek, dne 11. aprila 1977 ob 19.30 uri pri Pušniku v Ločah. Predstavil se nam bo kvartet iz Slovenjega Plajberka in inštrumentalni ansambel „Drava“ s pevci - SPD „Borovlje“.

V a b i l o
na

OTVORITEV RAZSTAVE

Slovenski tisk
na Koroškem

v četrtek 14. aprila 1977 ob 19. uri v dvorani „avla slovenica“, Paulitschgasse 5—7.

Razstavo sta pripravila Jaro Dolar in Radojka Vrančič.

O razstavi bo ob otvoritvi spregovoril prof. Jaro Dolar.

Razstava bo odprta do 29. aprila 1977 in sicer od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Na ta izredno pomembni kulturni dogodek pristrčno vabljeni.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Obirsko:

Dejavnost SPD „Obir“ v zadnjih dveh mesecih

V soboto 12. februarja sta obirsko publiko pri Kovaču zabavala ansambel „Drava“ iz Borovelj in mešani kvartet iz Slovenjega Plajberka. Posnemanja vredno je to, da vsi štirje člani ansambla Drava kot gimnazijci poleg učenja najdejo toliko časa za gojitev glasbe in petja. Nadebudni Roman Verdel komponira tudi svoje viže. Plajberžani pa so poslušalce navdušili z zelo enotno podanimi narodnimi pesmimi. Kar trije Waldhauserji pojejo v tem sestavu, četrti pa je Mirko Lausegger.

V času od 14. do 17. februarja je naša športna sekcija izvedla trening za mlade in najmlajše smučarske skakalce. Skupno 20 fantov je treniral Vido Peternel (Športni klub Triglav iz Kranja).

Pustni bal smo letos spet zavrteli pri Kovaču. Šemam in drugim pustnjakom je godel mladi Pegrin, Bretan Kučnik. Z navadno harmoniko je uganjal akrobatiko, pa še zapel je zraven, tako da je vsakega spravil v dobro voljo. V petek 4. marca pa je lutkovni film „Poluhec“ razveselil našo šolsko in predšolsko mladino.

Višek gostovanj pri nas na Obirskem pa je vsekakor bil koncert „Pesem iz Sel“. Toliko ljudi se še ni natičilo pod Kovačevo streho kot 12. marca letos. Bilo pa je tudi prvič, da so po dolgi desetletjih nastopali Selani (Menda je to bilo zadnjič leta 1937 ob otvoritvi prve ljudske šole na Obirskem, ko so selski gasilci bili tu z godbo na pihala, peli pa so pevci nekdanjega moškega zbora). Selske pevce je dirigirala živahna in neutrudljiva Mira Oraž, dekliški zbor pa je vodil spretni Franci Čertov. Poleg domačinov so bili navzoči tudi poslušalci iz Železne Kaple, St. Lipša in celo iz Celovca.

Obirski ženski oktet (OŽO) pa je v zadnjem tednu februarja imel kar pet nastopov: 21. februarja pri SPD „Košuta“ v Sele-Kotu, 25. februarja v Crni in v Prevaljah, 26. februarja pa v Dravogradu in na Ravnah (Nastopi 25. in 26. februarja so bili v okviru desetletnice „Koroška poje — Od Pliberka do Traberka“).

V novem hotelu „Obir“ v Železni Kapli pa so pevke OŽO zapele v počastitev dneva žena. Prav tako na dan žena so Obirčanke nastopile 8. marca v Rdeči dvorani v Velenju. Ob tej priložnosti pa so se kopičila presenečenja: 7.500 poslušalcev! Člani raznih delegacij, tako iz Poljske, Nemčije, Bolgarije in nekaterih avstrijskih mest ter jugoslovanskih republik! Nastop svetovno znanega ansambla Los Paraguayos in nastop prav tako svetovno znanega Slovenskega okteta! To je bil nepričakovan dogodek za naše oktetovke-amaterke, obenem pa velika čast, ki naj jih navdušuje za nadaljnje delo na pevskem področju.

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Št. Jakobu v Rožu vabi na tragedijo v 5 dejanjih Antona Medveda

„KACIJANAR“

ki bo 3. aprila na cvetno nedeljo ob 19.30 uri v farni dvorani v Št. Jakobu v Rožu. Režija: Peter Stiker.

I V A N C A N K A R

12

HIŠA MARIJE POMOČNICE

Zadremala je in vse je bilo pred njo še bolj jasno, čisto telesno. K sebi bi jih poklicala vse, otroke in mater, da bi jih ogrela in da bi jim bilo dobro. Zakaj toplo in dobro je tukaj in vsega je dovolj... K sebi bi poklicala mater — in zaklicala je, da je čula v polsanjah svoj glas in se je za hip vzdramila. Tiho je bilo; mirno in dremotno so gorele luči na jasliah... „Mati!“... Zatisnile so se oči in vse je bilo pred njo jasno in čisto telesno... Mati je bila trudna, zakaj begala je ves večer, vse dolgo leto in vse dolgo življenje. Trudna je bila, legla je in je zaspala; njen obraz je bil bel in miren, celo smehljalo se se ustnice. Otroci pa so bili preplašeni, jekali so in niso vedeli zakaj — temu je bila v izbi in mraz je bilo, mati je ležala mirno na postelji in se ni zgenila. Tedaj so se odprle duri, prišel je oče. Dišal je po žganju in je postal med durmi. Oči se mu niso takoj privadile teme, — ali ko je izpregledal, ko je spoznal, je skočil k postelji in je zakričal...

Slišala je njegov krik, prestrašila se je in se je vzdramila vdrugič. Božične pesmi so se vzdigale zamolklo iz katakomb, mirno so gorele luči na jasliah. Komaj se je zavedla pesmi in dremotnih luči in teme in spet so se zatisnile oči...

Takrat so se odprle duri naroblo in prišla je mati. V dolgo volneno ruto je bila zavita, upognjena je bila in plašna kakor zmerom. Ali njen obraz je bil čudobel in čudolepo so gledale plašne oči. Nič več ni bilo gub na licih, na čelu, tudi roke so bile gladke in bele. Stopila je k postelji in se je smehljala, kakor se ni smehljala prej nikoli. „Katica, danes, ko je sveti dan, sem ti prinesla nekaj lepega.“ In Katica je ugledala v njeni roki prelepo rdečo rožo, kakor da je bila vpravkar vcvetela iz tenkih belih prstov. „Ko sem šla tod mimo, Katica, sem mislila, da stopim še k tebi, ker je pri

tebi tako lepo in prijetno, da te vidim in da te pobožam.“ Sklonila se je mati še nižje, doteknila se je z ustnicami Katicice bolnih rok, potem še njenih toplih lic in tudi las, ki so padali na čelo...

Nato pa so prišli angeli v sobo, mnogo jih je bilo, vsi so bili belo oblečeni, prijazna luč se je razlila po sobi, „Ali so sanje, ali je resnica?“ je mislila Katica. „Niso sanje, oči so odprte; tu sem jaz, tu je postelja...“ Tiho so hodili po sobi, — toda glej, vsi obrzi so bili znani. To je Tončka, ki gleda veselo z velikimi slepimi očmi, in tam je Malči, ki ima tako nežen, majhen obraz in tako živorazumne, razmišljajoče oči in čelo kakor sneg, in celo Pavla, židovka je tam. Zarka svetloba je razlita naokoli in v svetlobi hodijo, beli, komaj razločni, tihi angeli, noge se ne dotikajo tal...

Vstala bi in bi šla z njimi. Dotikala se je in je zavzdihnila; ni mogla vstati, zableščalo se ji je. Tedaj se je zasvetilo dvoje belih perotnic sredi sobe, vzdignila se je roka in luč je ugasnila. Stopali so mimoto tihi koraki, duri so se narahlo zaprle. Časih je še zašumelo na posteljah, zašepetalo; tiho je bilo, sveta noč je ležala na zemlji...

Tudi Malči je videla angela tisto noč in nič se ni začudila. Komaj toliko so bile odprte trepalnice, da se je samo pisano bleščalo skozi senco dolgih temnih vejic. Odprle so se duri; prišel je v sobo angel, zeleno drevesce je imel v roki. Postavil je drevesce na mizo in okoli je naložil polno lepih in sladkih stvari, kolačev, pomaranč, jabolč. Tako tiho je hodil, da ni bilo čuti koraka. In ko je šel mimo, je bil njegov obraz kakor obraz sestre Cecilije, tako lep in poln ljubezni. Zasanjalo, zableščalo se je Rezi in zašepetala je v polsanjah: „Angel je šel po sobi!“ — „Angel je šel po sobi!“ je odgovorila Malči in je zaspala...

Veselo se je zasmejala, zalesketalo se je sveto jutro v beli zimski svetlobi. In soba je bila polna glasnega veselja in smeha in pesmi in lepih misli. Popoldne pa se je zgodilo nekaj čudovitega...

Prihajali so gostje koj po kosilu. Nikoli še jih ni bilo toliko in vsi so bili obloženi z darovi. Postelje so bile polne kolačev in mesa, dišalo je po cveticah, po pomarančah in

jabolkih, po svežem zraku, ki je bil zunaj in po tujih ljudeh. Darove, ki so jih prinesli tuji ljudje iz tujih hiš, so ločile natanko od nebogatih darov, ki jih je bil razpoložil ponoči angel okoli drevesa in ki so bili slajši in so dišali drugače.

Prišel je Rezikin oče, bled in slaboten, izmučen; bilo je, kakor da nosi na ramenih velik in težak križ, čigar črna senca je segala visoko proti stropu. Vstopil je, kakor berač v gosposko hišo, upognjen, plašen. In vendar mu je lagalo ubogo beraško srce, lagalo je o sočutju, lagalo je o svobodnem in zdravem življenju, ki je zunaj. Tako je lagalo lepo rdeče jabolko, ki ga je prinesel, tudi pomaranča je lagala, ki jo je bil kupil za denar siromaka, dar sočutne ljubezni. In Rezi se je oče smilil. Bolan je bil in ubog in uklenjen, ko je bila ona zdrava in svobodna. Kakor je bila drobna in majhna, da je segala očetu komaj do pasu, bi ga pritnila k sebi, manjšega in ubožnejšega, bi ga pitala, neokretnega, bi mu pripovedovala lepe bajke in bi ga uspavala...

Prišla je Malčina mati in je prinesla zavojec v obeh rokah. Nasmehnila se je Malči, ko je ugledala zavojec. Dobro in sladke reči so bile, prav je bilo, da jih je mati prinesla in spodobilo se je. Ali na obrazu matere, v nemirnih očeh, na ustnicah, je bilo zapisano življenje. Prišla je odondod, kjer je mraz in veter; ali mislila je pač neprestano: „Kaj naj prinesem otroku, ubogemu, bolnemu?“ Skrbela je in je delala, morda vso noč, svetilka je gorela zaspalo, rdeče težke trepalnice so lezle na oči. In ko je delala, morda vso noč, je bilo njeno srce razmučeno od bolečin, je bilo v sencih večno jekleno kladevce. A zdaj je prišla, dvoje belih zavojec v rokah, k ubogemu, bolnemu otroku, — prišla je kakor beračica v gosposko hišo... Samo za hip se je bila zavedla Malči pol žalostne, pol vesele, komaj razločne misli, in zato se je nasmehnila...

Prišel je Katičin oče. Strašen je bil njegov obraz, siv, razjeden od ene same noči, od bolečine in kesanja ene same noči, daljše nego življenje. Ko se je ozrl na Katico, so prošle oči usmiljenja in prizanesljivosti. „Katica, zgodilo se je...“ Glas mu je bil hripav in tihi, ni mogel iz grla. Katica se je ozrla in mu je pogledala mirno v obraz: „Mati je umrla!“

TONE SELIŠKAR

Prvi april

Na dan prvega aprila se vsakdo lahko zlaže. Pravijo, da je ta navada stara, odkar poznajo ljudje koledar.

Pripovedka pravi, da je imel v starih časih neki francoski kralj kuharja, ki je strašno lagal. Kralj ga je nameraval zaradi tega že nekajkrat obesiti, a ker je znal imenitno kuhati, mu je kralj te laži odpustil. Kralj brez kuharja ni mogel živeti, kajti nihče drug ni znal tako okusno pripravljati jerebice, fazane in srne in zajčke, ki jih je kralj postrelil. Vsi kralji radi dobro jedo, ker nimajo drugega dela, ko jesti in spati.

Toda nekoč je bilo tudi kralju dovolj kuharjevih laži. Za obed mu je prinesel na mizo krompir, fižol in zelje. Kralju se je nos zavihal, ko je zagledal na mizi tako kmečko kosilo in ga je vprašal srdito:

„Kaj je to na mizi, kuhar?“
„Veličanstvo, to so pečene jerebice, morski rakci in srnina omaka!“ se je zlagal kuhar.

Kralj se je razsrdil, poklical je biriče in jim velel, naj kuharja pri priči obesijo. Kuhar se je pridružil, da je govoril resnico, toda ko je stal pod vislicami, se je prestrašil krute resnice, da bo moral umreti. Pričel je prositi za milost in ker je bilo kralju žal tako dobrega kuharja, je stopil k vislicam in mu dejal:

„Kuhar, če mi obljubiš, da ne boš več lagal, ti oprostim.“

Kuhar je padel pred kraljem na kolena in v smrtnem strahu zaječal:

„Obljubljam, presvetli kralj. Pekel vam bom najslajše potice na svetu: znam pripraviti rižoto iz samih slavčkovih srčkov, obaro od netopirjevih jetrc, prikuho od jutranje rose, pražene snežinke in točo z jesihom in oljem. Oh, kralj, pustite me živeti!“

„Kateri dan pa je danes?“
„Prvega aprila je danes, veličanstvo!“ so odgovorili biriči.

Ker si tudi pod vislicami tako spretno lagal, pa naj bo prvi april proglašen za dan lažnivcev. Na ta dan se lahko vsak moj podanik zlaže. A samo na ta dan v lefu, za vse druge dni velja za laž smrtna kazen!“

Tako pravi pripovedka. A živel je v naši vasi fantek Tonkec, ki se je strašno grdo lagal vsak dan, doma, v šoli in kjerkoli je že bil. Če je njegov oče ustrelil enega divjega zajca, je pripovedoval Tonkec svojim tovarišem, da jih je mama spekla pet. Kadar je

popackal zvezek, je dejal, da mu ga je mačka popackala. Kadar je zinil, se je zlagal. Moj devet, to je pa že od sile! Le kje se je naučil tako lagati? Nekoč je prišel iz šole ves resen in dejal materi:

„Laž ima kratke noge!“
„Kaj se to pravi, Tonkec?“ ga je začudeno vprašala mati.

„Ne vem. Učitelj mi je dejal, da si moram to zapomniti.“

„A zakaj ti je učitelj to rekel?“
„Ker sem mu povedal, da ima naša krava pet nog.“

„Pa saj vendar sam dobro veš, da ima samo štiri!“

„Vem že, ampak naj jih ima pet, prava figa, če jih ima pet!“

„Ampak, Tonkec, to je laž, grda laž!“
„In zakaj ima laž kratke noge?“

„Ker te bo naglo pripeljala v ječo, da veš! Sram te bodi, lažnivi Tonkec!“

In mati je jokala, ker se je Tonkec lagal. Bila je vsa obupana. In ker je bilo to tik pred prvim aprilom, se je mati domislila, da ga bo z lažjo spametovala. Le čakaj, Tonkec, ti bom že zagodla tako, da si boš premislil lagati, si je mislila. Tudi Tonkec je vedel za prvi april, a je pozabil nanj.

Zjutraj na dan prvega oprila, ko je Tonkec še sladko spal, ga nekdo močno pocuka za noge.

„Oh, mamica, še malo me pusti v postelji!“ začivka Tonkec zaspano.

„Takoj vstani!“ se zadere nanj strašen glas in Tonkec zagleda ob postelji staro sosedovo Jero, ki je bila strah in trepet otrok.

„No, lenuh, bo kaj?“
„Mamica, mamica...“ zaveka Tonkec in skrije glavo pod odejo, ker ga je strah.

„Mamica je šla v Ameriko!“ pravi Jera. „Zdaj bom jaz tvoja mamica. Meni lahko lažeš, kolikor hočeš, mene se nič ne prime. A mamica se je ujezila in je šla v Ameriko!“

Tonkec je planil iz postelje, strah ga je pograbil, silna žalost ga je stisnila. Tudi v kuhinji ni bilo mamice ne v veži ne nikjer v hiši. Kaj bo zdaj? Kaj bo zdaj? Debele solze so se mu trkljale z lic na tla, a mamica,

skrita v shrambi, je vse slišala in ji je bilo zelo hudo, ker je čutila njegovo žalost. In ko se je Tonkec od žalosti sesedel v kuhinji na tla, je pokukala mamica iz shrambe in dejala:

„Kukuc, Tonkec, prvi april!“
Tonkec je skočil k mami, se je oklenil in zaklical:

„Zakaj si me tako grdo nalagala, mamica?“

„Koliko nog ima naša krava?“ ga je vprašala mamica.

„Pet... Ne, ne štiri!“ je zaklical Tonkec.

Prvi april je storil svoje. Se ga je kdaj zapeljalo, da se mu je jezik napačno obračal, a končno je le obveljalo tudi v njegovem srcu, da ima krava štiri noge in da je resnica lepša od laži.

Pomlad

V zemlji peščeni
škerkajo plugi,
vlečejo sivi jih voli.
Rahlo brsteči,
s pomladjo v krošnji,
v sonce kipijo topoli.

Zora zarano
njive pozdravi,
v brazdah bleščečih odseva;
zrnje izbrano
sejem od davi,
sejem ga do popoldneva.

Plužimo, plužimo,
njivo za njivo,
brazda se k brazdi naslanja;
plužimo, plužimo
neutrudljivo,
prva že setev poganja.

Štejejo brazde
brhki drobljančki,
štejte, preštejte jih brž!
Sejejo drobne
pesmi škerjančki
široj polja kot zlati dež.

Breskve in slive
tam za ogradjo,
češnje so kakor neveste;
sam sem kot njive,
v srcu s pomladjo,
vabijo v daljo me ceste...

Žoga

Veliko žog je na tem ljubem svetu. So otroške; take, pisane, rumeno rdeče ali pa modro rumene pa bele in rožnate in vijoličaste, celo črne je najti med njimi. Potem so nogometne, teniške, rokometne, košarkarske in kdove kakšne še. Vse pa so si v nečem enake. Okroglo so, nimajo rak, nimajo nog in kljub temu skačejo, da je veselje. Skačejo, odbijajo se od glav in zidov, poskakujejo, se kotilijo po zemlji, dokler jih ne ustavi kakšna noga, roka, kamen ali pa zid.

Nekateri trdijo, da imajo žoge dušo, drugi spet pravijo, da je v njih le stisnjen zrak.

Kdove, ali imajo žoge srce in možgane?

Žoge so kot otroci. Vržeš žogo, žoga poskakuje, toda skoki so vedno manjši, vedno slabotnejši, dokler se žoga ne odkotali in poišče zavetje v kakšnem kotu ali pa celo pod posteljo ali omaro. Od tam pa jo je težko spraviti na svetlo. Kot mlado muco, ki ima tudi takšno navado, če jo nekdo preveč mečka.

Zato so žoge podobne tudi majhnim mucam.

To pa še ni vse. Včasih se žoga zanalašč skriva v kakšno grmovje, v visoko travo. Igra je na višku, pa nekdo izmed igralcev brčne žogo ali pa jo vrže, in žoga, hudomušna kot je, jo mahne v povsem drugo smer, kot si je to igralce želeli. Igra je prekinjena in obe moštvi začne ta iskati žogo.

Vsi ločno vedo, kam je padla, kam se je skrila, saj so jo vendar videli. Žoge pa ni in ni. Brskajo po grmovju, iščejo po visoki travi, žoge pa nikjer. Vsi so nekoliko jezni na tistega, kateremu je žoga ušla. Vsi so nekoliko jezni na žogo, ker se je skrila. V sebi pa jo kljub temu prosijo: „Draga žoga, prikaži se že vendar!“ Žoga pa nič. Cepi skrita, nevidna. Kdove, kolikokrat so jo stopili čeznjo, kdove, kolikokrat je bila iščoča roka le peden od nje. Vendar ponavadi to ne traja dolgo. Deček jo nenadoma zagleda pred sabo, jo zgrabi, boječ se, da mu ne bi zbežala, in zavpije: „Žoga, žoga, našel sem žogo!“

Tekma se nadaljuje in vsi imajo žogo radi, ker se jim je dala ujeti.

Včasih pa ni tako. Žoge ni in ni. Otroci se razidejo z dolgimi nosovi in tekma se nadaljuje šele takrat, ko kupijo novo žogo.

Dogajajo se pa še hujše stvari. Žoga zajadra po zraku kot ptič, kot raketa. Naravnost proti oknu in v naslednjem trenutku se razleti steklo v tisoč koščkov.

Oči onemijo, noge postanejo lesene, negibne, strah stisne grlo in srce udari ob rebra, kot da bi hotelo zbežati iz prsnega koša. Pa le nekdo zavpije: „Bežimo!“

Zasliši se topot bežečih korakov in ulica je v hipu prazna.

Potem je vse tiho, tiho, dokler ne pogleda skozi okno brez šipe dvoje jeznih oči. Zadoni po prazni ulici: „Čakajte, čakajte, smrkavci, vam bom že pokazal, paglavci!“

Odgovora ni. Le odmev, ki se vrne po prazni ulici, se skriva med vejicami kostanjev in onemi.

Žoga ostane v hišnem priporu, dokler ni šipa plačana.

Vse to se dogaja z žogami, pa še marsikaj drugega.

Začudil se je in prestrašil, zato mu je Katica povedala: „Mati je prišla k meni, ko se mi je sanjalo, in mi je prinesla lepo rdečo rožo. Mimo je šla in je prišla k meni...“ Oče je gledal, kolena so se mu šibila in pokleknil je poleg postelje...

Neprestano so prihajali, dolga procesija. Prišli so k Pavli, židovki, bili so praznično oblečeni, v gorko kožuho vino zaviti. Na obrazih, v besedah, v sami sapi svojih prs, v svežem zraku, ki je dihal iz oblek, so prinesli življenja diha, življenja, ki je tam zunaj in v njih samih, pustega, zlobnega, in ki so ga bili našemili v pustno šaro majhne in umazane radosti, majhne in nizkotne sreče, da bi mu ne gledali ostudne in strašne nagote ter poginili od groze. Prišli so, kakor nečistež v sverišče, berač v gosposko sobo. V srcu, od skrbi razmučene, od dnevnega nehanja umazanem pa je bilo sočutje, tako smešno, nezavedno zlagano, kakor sočutje pastirjev beračev do novorojenega Izveličarja...

K Lojzki so prišli in Lojzka jih je pozdravila s prešernim nasmehom. Elegantna sta bila, gospod in gospa, v bogate kožuhe zavita, in prinesla sta zavojev veliko število. Lojzka je vzela zavoj, odpirala je in se je ozrla po sobi. „Nate, otroci, jejte!“ Metala je drage dišeče darove z veselo roko, na desno, na levo, po belih posteljah in se je smejala prešerno. Prešerne so bile njene oči, ali srce, še komaj dozorelo, je bilo resno, prezgodaj grenko. Umazani so bili darovi, umila bi si roko, zato ker se jih je dotaknila. Dišali so po domu in kakor dom so bili oskrunjeni in opljuvani. „Kaj počneš, Lojzka?“ je pralašala dama in lica so ji bila zardela. „Darove delim!“ je odgovorila Lojzka in se ni brigala več ne za damo, ne za gospoda, niti ozrla se ni nanja. Stala sta; dolgeč čas jima je bilo in v prsih je bilo nekaj zoprnega in je sijalo iz oči. Občutila sta bila polzavedno, da sta oskrunjena in uboga in da ne sodita drugam, nego ven v opljuvano vsakdanje življenje...

Prišli so k Tončki, ki je čakala v strahu in tudi nji so prinesli dragocenih in lepih reči. Gladka roka jo je pobožala po licih, sklonil se je nekdo k nji in jo je poljubil na ustnice, line življenja se je bila napotila dolga procesija. Romali so, se in se ni upala. Ko so odšli, je pohitela k oknu, da bi ji

umilo lica prijazno sonce, ki je bilo zunaj...

Tako se je zgodilo nekaj čudovitega. Gor iz zaduhle doline življenja se je bila napotila dolga procesija. Romali so, velik križ je hodil pred njimi in njegova črna senca je padala nanje. Vsi so bili z grehu in trpljenjem obloženi; oni, ki so stopali težko, hrbet upognjen, glavo globoko sklonjeno; in oni, ki so hodili pokonci in čijih prešerne oči so lagale prešerno; ljudje gosposko našemljeni, prstane in zapestnice na rokah, čipke in svilo na belih telesih, izžetih, izglojenih od podlega življenja; berači, ki so omahovali v cunjah, obraze izsesane, ude izpite od podlega življenja. Tako so romali in vsi so bili obloženi z grehu in trpljenjem. Romali so in so nosili darove onim, ki so bili čisti in so živeli onkraj življenja in v srcu romarjev je utripalo pod zlaganim sočutjem komaj zavedno hrepenenje in upanje...

Sveti dan je bil, rodil se je Izveličar. In zgodilo se je nekaj čudovitega. V betlehemske hlevu je ležal v jaslih Izveličar, vseh bogastev gospodar. K njemu pa so prihajali v dolgi procesiji, od vseh strani, pastirji, kajzarji, hlapci, obloženi z grehu in življenja težo, in prinašali so mu darov, gospodarju vseh bogastev. Prišli so tudi trije kralji iz Jutrove dežele in so se mu poklonili, ko je ležal v betlehemske hlevu v jaslih. Ugledali so bili zvezdo in zahrepeneli so — veliko, komaj zavedno, pol razumljivo hrepenenje se je bilo vzdignilo kakor veter od juga in je zavalovalo po vsi božji zemlji.

VIII

Že so bila okna odprta, kadar je sijalo sonce in Tončka je stala ob oknu. Roke, ki so jo božale po licih, še niso bile zelo tople, ali prijazne so bile in materinske. Zapihal je časih hladnejši veter, zavisten je bil soncu in se je poigral hudomušno z njenimi lasmi... Ali blizu je že bilo veselo zmago-slavno majsko sonce, zmerom toplejši so bili poljubi, ki jih je čutila na licih; že niso bili več tihi, materinski — nepoznani, nerazumljivo hrepenenje se je budilo v srcu, tja se

je vzdigalo, odkoder je lila nebeška svetloba. Poslušala je in slišala je že od daleč pesem velikonočnih zvonov, pesem čisto, kakor njena duša in njeno nezavedno upanje...

„Tončka!“ je zaklicala sestra Cecilija; mrzel je bil njen glas in slovesen, Tončka se ga je prestrašila. Brala je v glasu tihe misli in začutila je, da je bilo sočutje v mrzlem in slovesnem glasu.

Bližali so se koraki in Tončka se je umikala od okna v kot in se je pritisnila k zidu. Poznala je korake, ki so se bližali.

„Prišel je oče, Tončka, da pojdeš z njim!“
Poljubile so jo brkaste ustnice, dišeče po tobaku in gladek glas je izpregovoril:

„Lepo je zdaj doma, Tončka; boljše ti bo nego tukaj...“

Nagnila je glavo, molčala je in se ni branila. Imela je takrat trinajst let in komaj so se še bočili otroški udje. Pred poldrugim letom je bila prišla in takrat je bila slabotna in bolna.

„Boljše ti bo, nego tukaj!“ je obljubil gladki glas; Tončka se je domislila doma in je nagnila glavo...

Spominjala se je luči iz davne preteklosti — svetilo se je kakor življenje, ki je bilo nekoč, v polpozabljeni preteklosti, in ki bo nekdanj, zato ker srce hrepeni po njem. Spominjala se je tudi obrazov iz tistega časa, nejasno, drug je bil podoben drugemu; en sam obraz je bil drugačen, tako mehak in poln ljubezni, kakor glas sestre Cecilije, kadar je pripovedovala bajke. Ali mati je umrla — v davni preteklosti; samo sveče je še videla, kako so gorele z visokim rumenim plamenom... Ti spomini so bili nemirni, nerazločni, hipni — frfotali, trepetali so kakor mušice v luči.

In tedaj se je zgodilo nekoč, da je vse ugasnilo. Strah in nepokoj je bil v hiši, hodili so po sobi neznani ljudje in slišala je ihtenje. Pred njo pa je bila tema — nič ni bilo, izginil je svet; umrla je... Tudi tisti dan ji ni bil jasen v spominu, nikoli ni mislila nanj... Bila je svetloba nekoč, v polpozabljeni preteklosti in bo nekdanj...

(Dalje v prihodnji številki)

8. Koroški kulturni dnevi v Celovcu

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Zato je pospešeno deloval v smeri denacionalizacije Južne Tirolske z vsestranskim pritiskom na nemško skupnost. V trenutku, ko se je znašel pred močnejšim partnerjem, t. j. pred nacističnim Reichom, se je tam pritisk zmanjšal, ker Italija po anšlusu 1938 ni imela moči, da bi kaj iskala na svojih severnih mejah. Proti Slovincem in Hrvatoma v Julijski krajini in Dalmaciji pa je bil pritisk čedalje ostrejši in je dosegel svoj vrhunec prav tik pred vojno in med vojno: tu smo že pred dejstvom, da se je Italija znašla pred dejstvom, da je lahko iskala zadostitev svojih interesov le v smeri Balkana, ker so ji bile vse druge poti zaprte. Prva ovira na tej poti so ji bili Slovenci in Hrvati in jih je morala izničiti. Zraven tega glavnega vzroka je deloval še drugi zelo „racionalen“ razlog: Slovenci in Hrvati so s svojo specifično težo in s svojo relativno naglo gospodarsko rastjo pred prvo svetovno vojno ogrožali pozicije italijanskih gospodarskih in vodilnih družbenih slojev na krajevni ravni in jih je bilo zato treba pritisniti in po možnosti denacionalizirati, razslojiti ali celo izseliti. Pozabiti pa ne smemo, da so italijanski gospodarski in družbeni sloji v Julijski krajini z razkrojem Avstroogrske, kjer so predstavljali privilegiran krog, začeli gledati na svoje zaledje kot na kolonijo. S prisotnostjo močnega slovenskega in hrvatskega prebivalstva ne bi mogli vršiti svoje vloge predstraže italijanskega kapitala, t. j. imperializma proti Balkanu. Zato se jim je vsiljevala potreba po nacionalnem čiščenju primorskega in istrskega prostora, da bi lažje imeli Julijsko krajino za odskočno desko za svoje podvige ekonomskega in političnega značaja na Balkanu.

Zato vidimo, da so se prva fašistična nasilja v Italiji začela na agrarnem prostoru in se potem spojila s protidelaškim nasiljem. V julijski krajini pa se je nasilje začelo proti Slovincem in Hrvatoma, nato stopnjevalo kot protidelaško in protislovensko nasilje, da bi se očitno še nadaljevalo vsaj v zunanji obliki kot protislovenska gonja, ker so fašisti smatrali, da so zlomili delavski odpor, niso pa še strli slovenske „nevarnosti“.

Korenine protislovenskega in protihrvškega

ga nasilja pa moramo iskati v predvojni zgodovini. To nasilje je zrastle v delu italijanskega prebivalstva iz ogroženih dominantnih družbenih, gospodarskih in zato tudi političnih pozicij. To nasilje se je porodilo kot nacionalizem in je zlahka prešel v fašizem, ko je zavzel obseg množičnosti, medtem ko je bil nacionalizem do fašizma domena ožjega elitnega in dominantnega sloja italijanskega prebivalstva. V trenutku, ko je stara italijanska buržoazija, ki je bila do vojne tesno prepletena z interesi habsburške monarhije, izšla prestrašena iz vojne vihrice pred delavsko in slovansko nevarnostjo — ustanovila se je Jugoslavija — se je zatekla kar direktno k nasilnim metodam in najprej skušala likvidirati nevarnost, ki je imela za seboj državo, t. j. Slovence in Hrvate, nato v presledku nekaj mesecev pa tudi delav-

od Slovencev in Hrvatov, in strl vsak odpor, prevzel oblast in nadaljeval s svojimi raznarodovalnimi pritiski, medtem ko je gojil iluzije, da delavsko gibanje ne more več dvigniti glave.

Ob veliki krizi tik pred vojno in med vojno je fašizem izgubil oporo dela buržoazije in svojih množic, ki jih je pridobil na podlagi napak drugih sil. V Julijski krajini pa ni izgubil podpore niti krajevne buržoazije niti dela množic, ki jih je znal mobilizirati na podlagi nacionalističnih gesel. To je zanimivo: del italijanske buržoazije in del zavednih italijanskih malomeščanskih množic sta do zadnjega gojila strah pred Slovenci in Hrvati, kar je povzročilo nadaljevanje fašistične miselnosti in metod pod drugimi, lažnimi demokratičnimi oblikami. Ta čut ogroženosti pa se je še povečal,

nine na vseh področjih življenja določene družbene skupnosti.

To pa še ne pomeni, da je fašizem dokončno strtl, ko je vojaško ali politično poražen. Nasprotno, fašizem še dalje živi kot inercialna ali pa celo kot subjektivna sila v miselnosti, metodah, strukturah. Klice fašizma pa obstajajo vsepovsod tam, kjer se vsakodnevno rojeva nasilje proti določenim posameznikom, določenim strukturam, določenim skupnostim. Najlažje je biti fašist v sredini, kjer prevladuje strankarsko in razredno sektaštvo, ali pa v sredinah, kjer prevladuje dominantna miselnost do drugega družbenega sloja ali do druge družbene skupnosti, kot n. pr. narodna manjšina. Atavična dominantna miselnost, strah pred razvojem slabih in šibkih, čut ogroženosti, če se tisti, ki je bil do včeraj hlapec v razrednem ali nacionalnem smislu, polagoma razvija in se rešuje restriktivnih spon — vse to povzroča skoraj neizbežen mehanizem fašistične miselnosti in metod, ki ogrožajo najprej dominirano skupnost in se potem, ko je ta strta, razširi tudi na večji del dominantne skupnosti, ker se navidezno z avtoritarnimi metodami morejo rešiti brez večjih težav vsa vprašanja, spopadi, antinomije. Vendar je pa ta skok iz fašistične miselnosti in metod v pravi fašistični režim možen v trenutku, ko se poraja na podlagi notranjih in mednarodnih pogojev praznina v razmerju sil, ko so družbene in politične sile prišle v pat opozicijo, ko so bile velike množice puščene v nemar od večjih političnih sil. Tedaj se torej pojavi fašizem kot nezadržna sila ki je izkoristila pomanjkljivosti in napake drugih. Najbolj nevaren pa je položaj, ko se fašistična miselnost in fašistične metode nadaljujejo v obliki nacionalne ogroženosti, t. j. nacionalizma, ker je tedaj njegova mobilizacijska moč mnogo večja pri dominantnem narodu, saj lahko prevzame večje množice tudi organiziranim silam, ker le-te poslušajo klic „domovine“, „nacije“ in „obrambe“ pred tujcem.

Zato je naloga vseh demokratičnih sil, zlasti pa demokratičnih sil dominantnega naroda, da brani ogroženo skupnost, ker s tem brani tudi sebe, svojo demokratičnost, svojo možnost razvoja.

(Konec)

Karel Šiškovič

Fašizem v Italiji

sko gibanje, ki je bilo zlasti močno v Trstu in je bilo slovansko-italijansko in se postavilo v bran svojih slovanskih tovarišev. Prepletalo se je torej protidelaško in protislovensko nasilje, ki pa mu ni bil kos niti del liberalne buržoazije, ki je je bilo zelo malo, niti socialistično gibanje, ki še vedno v marsičem ni razumelo kmečkega vprašanja in vprašanja vmesnih slojev, kar je pomenilo slabo razumevanje nacionalno vprašanje in pahniti v objem fašizma malomeščanske sloje. Po drugi strani je tudi slaba in šele razvijajoča slovenska buržoazija napak razumela položaj in menila, da je socialistično gibanje njen glavni sovražnik, kar je povzročilo, da so se delavci znašli osamljeni, kmetje pa kot Slovenci in Hrvati brez pravega obrambnega mehanizma.

Fašizem je mobiliziral množice, ki so se čutile ogrožene tako od delavskega gibanja kot

ker so se v Julijski krajini Slovenci in Hrvati predstavljali kot nosilci nekega novega družbenega reda, ki ni le zahteval spremembo ozemeljskega stanja, pač pa tudi temeljito spremembo socialnih, ekonomskih in političnih razmer. Fašistična mentaliteta je začela kopneti šele v zadnjih letih, ko je režim odprte meje med Italijo in Jugoslavijo ustvaril drugačne objektivne in subjektivne pogoje, izpodrežal prastrah pred slovensko in komunistično nevarnostjo in položil temelje za drugačno vizijo nacionalnega vprašanja in sosedskih odnosov.

V glavnem je torej fašizem skrajna oblika neke vladavine, ki se lahko uveljavi ob pomanjkanju konstruktivnih alternativ ob prehanju med enim in drugim ravnovesjem na socialnem, gospodarskem in političnem področju in ko se preveč časa nadaljuje režim praz-

TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV -

Nedavno je izšlo Mladje 25/1977. Vsebinsko sedanje številke je prej skromna. Posebno za tiste, ki skoraj polovico, namreč hvale vredno študijo o poskusih obnovitve slovenskega šolstva na Koroškem v dvajsetih letih našega stoletja (ne štetja!) že od drugod poznamo. Avtorji številke so večji del poznani sodelavci četrtletne revije.

Eden od njih je čutil potrebo, da napade trijezični umetniški koledar, ki ga je za leto 1977 izdala in založila naša mlada slovenska galerija „aula slovenica“ v Celovcu. To je bil za podpisane vzrok, da sem nekoliko pobliže prelistal produkt kar zadosti samohvalnih in samodopadljivih kritikov. Pa sem naletel še na očitek slovenske narodne nezavednosti akademskemu slikarju prof. Karlu Pečku, ker je na vprašanja nemškega reporterja celovskega radia odgovarjal — nemško. In tudi „Slovenski vestnik“ je kritikom premalo slovensko zaveden.

To je bil povod, da sem si od bližnjega ogledal malo bolj natančno tudi nacionalno vedenje mladjevcov, ki za nemalo denarja švigajo po vsemu in po vsakemu, ki se riskira pisanje in kulturno delovanje brez privoljenja pešiče namišljenih kulturnih papežev.

Tole sem našel: „Der Verein trägt den Namen: Klub Mladji Literatur, Autorjev, Dramaturgov, Igralcev in Eseiistov — Klub junger Mimen, Autoren Dramaturgen und Essayisten, Kurzform: MLADJE (nach den Anfangsbuchstaben). Er hat seinen Sitz in Klagenfurt.“ — Tako se glasi § 1 njihovega statuta.

Tisti, ki jim je „aula slovenica“ premalo „demokratično“ in preveč „elitarno ime“, naj se še nadalje raje štejejo h klubu te vzorne garde germanskih, latinskih, grških in angleških elitarnih označb, katerih „Kurzform“ potemtakem s slovenskim mladjem brsteče pomladi nima nič opravka.

Vsekakor naj ostane zapisano, da je mitilo ime „aula slovenica“ samo

avstrijsko notranje ministrstvo in predsednika kluba z neprebavljivim dvojezičnim imenom in sedežem v „Klagenfurt-u“. Mi se veselimo, da Slovenci (z navedeno izjemo), pa tudi Nemci in Italijani vedo, da gre za ime slovenske dvoranice in smo kar ponosni, da se tudi uradno pri nas glasi § 1 društvenih pravil: „Društvo se imenuje „aula slovenica“. Društvo ima svoj sedež v Celovcu.“

Tudi pouk v internacionalizmu, ki mi ga daje predsednik kluba, f. k. dunaj, je odviseh. Pri pravilnem tol-

kluba so stanovali njegovi odborniki izključno v Weizelsdorf, St. Kanzian, Loibltal, Remscheng, Wien. Njegovi odborniki se v številnih primerih prav tako niso obračali na oblasti niti dvojezično, temveč izključno v nemščini, ko so naznanjali „Anmeldung des Verbandes Klub Mladje“ leta 1963 ali „Anmeldung der Vollversammlung“, „Statutenänderung“, „Änderung der Wiener Wohnadresse“, „Ansuchen um Ausstellung behördlicher Bestätigung“ ipd. v kasnejših letih. Izključno v nemščini je

psihološkega pojava Daim v svoji študiji koroške situacije ni upošteval. Ob kritiki „trojnega merila pri izbiri mesečnih pregovorov“, mislim, da je pač vsakomur prepuščeno, kako si tolmači reke in da je njihov čar ravno v tem! Predsednik kluba Mladje me napada, ker sem za oktober navedel Leninov rek: „Narod, ki zatira druge narode, sam ne more biti svoboden“ — v slovenščini. Mislim, da bi bili zatirani narodi budo prikrajšani, če bi tega zgodovinskega spoznanja ne smeli brati vsak v

navajanju vseh podatkov v treh jezikih prevod Stebna v italijanščino ni nič manj upravičen kakor prevod v nemščino.

Dodatna opazka: „Menda ne bomo začeli preveč imena vasic in zaselkov v razne evropske jezike!“, pa me je privedla do mnogo resnejšega problema, ki ga nam postavlja najnovejša številka Mladje: V čem naj bi bil smisel objavljanja tekstov v „špitalsčini“ in njihovih prevodov v „dobjonščino“ in „čahorščino“? — Menda ne bomo začeli ravno koroški Slovenci razbijati slovenščino v razne idiole vasic in zaselkov?

Ne vem, od kod si jemljejo nekateri med nami stalno pravico, počenjati brez vsakega občutka odgovornosti, kar jim ravno butne v glavo. Ali ni naravnost shizofreno početje prevajalca iz „špitalsčine“ v „dobjonščino“, ki se v isti številki Mladje kot predsednik Društva slovenskih pisateljev v Avstriji poteguje za čimprejšnjo možnost sprejemanja slovenskih televizijskih oddaj na Koroškem — torej za širšo in boljšo možnost sprejemanja v slovenskem pismenem jeziku, sam pa v Mladju in drugih publikacijah zožuje razumljivost na okoliš male vasic? Ali bomo doživeli tudi še produkte v „lepenščini“, „selščini“, „svečanščini“ in morda kdaj tudi v „čajščini“?

Eberhard Kranzmayer se mora v grobu veseliti nadaljevalcev svojih teorij ob: „pueštabi“, „holspintl“, „puerat“, „ohlt“, „farbate“, „kšeft“ in podobnih spakedrankah! Kaj ko bi borbeni mladjevcu in lastnih vrstah nekoliko poskerbeli za spoštovanje slovenskega jezika?

Mislim, da lahko končam z nasvetom Mladim Literatom, Avtorjem, Dramaturgom, Igralcem in Eseiistom, Kurzform: MLADJE, v treh jezikih:

Kdor ima maslo na glavi, naj ne hodi na sonce!

Wer anderen eine Grube gräbt, fällt selbst hinein!

Chi d'altrui parlar vorrà, guardi se stesso e tacerà!

dr. Miran Zwitter

Čudnim borcem za jezikovne pravice v „štombueh“

(Namesto recenzije — odgovor)

mačenju internacionalizma ne prevajamo naslovov razstav, razstavišč in nagrad, ker jih pojmujejo v celoti kot imena in je potemtakem povsem utemeljena navedba zgolj nemških, slovenskih oz. italijanskih označb, kot npr. „Interkunst Wien, Intart Udine, Moderna galerija Ljubljana, Medaglia d'Oro Il Triistico Trieste, Kärntner Sparkasse Klagenfurt, Zvezza slovenskih zadrug v Celovcu“ ali pa „aula slovenica Celovec“. Mislim, da ti primeri in naš koledar zgovorno dokazujejo konsekvenco upoštevanje enega in istega merila v vseh slučajih. V čem naj bi tako citiranje nasprotovalo principu dvojezičnosti oz. trojezičnosti?

f. k. pravi, da „se koroški Slovenci že desetletja borimo za dvojezične krajevne oznake“. Treba bi bilo dopolniti: ne samo zanje, ampak tudi za popolno enakopravnost slovenščine drugod, npr. pri uradnih. Očitno pa se klub Mladje v to borbo vse od svojega začetka pa do danes ni uvrstil dosledno. Kajti po lastni izjavi

tudi sporočilo iz leta 1977:

„Änderung im Vorstand des Klubs MLADJE: Der bisherige Sekretär Dr. Paul XY, 1170 Wien wurde von Dr. Johann YX, A9020 Klagenfurt, Celovec abgelöst. Neuer Sekretär des Klubs ist also Dr. Johann YX. Hochachtungsvoll. Franz Kattinig, Obmann.“

Tako torej dejansko izgledajo desetletja boja kluba MLADJE za jezikovne pravice koroških Slovencev. O „vzorni dvojezičnosti“ mladjevcov ni duha ne sluha!

Očitno pa tiči pomanjkanje vsakdanje nacionalne korajžje pri mladjevcih še globlje: ali si Franz ali Franc? — Kdor se pred slovensko javnostjo imenuje „Franc, Florian, Erik, Augustin, Janko“ in zahteva zase priznanje prvoborca za pravice koroških Slovencev, naj navaja svoje ime enako tudi v lastnih izjavah pred oblastmi! Žal pa so mladjevcu ob takih prilikah „Franz, Florian, Erich, August in Johann“! Takšna je žal resničnost, čeprav tega zanimivega

svojim jeziku. Kdor je zatiran, tega bo brabil Leninov rek neglede na to, ali je v slovenščini, italijanščini ali nemščini in mu krepil hrbtnico. Vsaj malo več bi je želel tudi mladjevcem z f. k. na čelu. Potem bo manj kompleksov o zapostavljanju in morda celo manj tako čudnih tolmačenj, kot jih je zapisal f. k. za Leninov rek in za oktobrska reka v nemščini in italijanščini. Ker prav Slovenci dobro vemo, kako „dolga je pot od enakosti pred zakonom do enakosti v življenju“ ter da je „od besede do dejanja velik korak“. V čem naj bi bilo „trojno merilo“?

Kritiku tudi ni prav, da sem v življenjepisu slikarja Valentina Omana v koledarju prevedel ime rojstnega kraja umetnika. Kaj pravzaprav želi, ni jasno. Ali boče samo nemško uradno označbo, ali pa za zaselek „vzorno dvojezičnosti“, Beljak, pa bi po njegovem „lahko označil tudi trojezično“? — Torej takole: nato a Steben/St. Stefan presso Beljak/Villach/Villaco? Se vedno sem mnenja, da pri

PROTESTNA VOŽNJA KOROŠKIH SLOVENCEV

Jutri vsi na Dunaj da bomo mednarodni forum opozorili kako Avstrija krši državno pogodbo

Jutri, sobota 2. aprila 1977, prirejata Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev protestno vožnjo na Dunaj, kjer bomo ob priložnosti zasedanja komisije OZN za človekove pravice mednarodni forum strokovnjakov opozorili na to, da Avstrija namesto da bi izpolnila svoje obveznosti iz člena 7 s svojo izrazito protimanjšinsko politiko načrtno tepta človekove pravice in zavestno krši državno pogodbo.

Glede protestne vožnje objavljamo naslednje podrobnosti:

ZBIRALIŠČA

- v Celovcu na neasfaltiranem parkirnem prostoru pri glavnem kolodvoru od 5. do 5.30 ure;
- v Pliberku pred zadrugo od 5. do 5.30 ure.

POTEK VOŽNJE

Udeleženci se bodo peljali na Dunaj v blokih; vsak blok bo spremljal kombi z zvočnikom in po en mehanik. Vsak udeleženec mora imeti s seboj potrebno hrano in pijačo za en dan (zaradi dolge poti in vožnje v koloni je na eno stran treba računati približno 6 ur); uživanje alkoholnih pijač pa je med vožnjo prepovedano. V vsakem avtomobilu naj sta po možnosti dva vozača. Avtomobili morajo biti pred odhodom natankani (vsak udeleženec dobi povrnjene stroške za bencin). Pred odhodom dobi vsak udeleženec tudi plakate, letake, zastave in pismena navodila.

- Poskrbimo, da bo udeležba na protestni vožnji res zadovoljiva!
- Zaupajmo v lastno moč, kajti od nas samih je v prvi vrsti odvisno, da bo naš boj res uspešen!

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIO CELOVEC

SOBOTA, 2. 4.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.
NEDELJA, 3. 4.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darila vam bo.
PONEDELJEK, 4. 4.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Cena našega življenja (izvajajo slovenski skavti).
TOREK, 5. 4.: 9.30 Dežela ob Dravi — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Otroci, poslušajte.
SREDA, 6. 4.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Kristusova velikonočna skrivnost pri Ivanu Cankarju.
ČETRTEK, 7. 4.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Dr. Apovnik: Pravni nasveti za vsakogar: Oporoka — Postne pesmi.
PETEK, 8. 4.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Mirko Izop: „Od človeške obsodbe do poveljčanskega življenja“ (Križev pot slehernega človeka).

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 2. 4.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski teden — 9.35 Mladina poje — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Sedem dni na radiu — 12.40 Veseli domači napavi — 14.05 Iz dela Glasbene mladine Slovenije — 14.25 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 16.00 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Gremo v kino — 19.45 Z ansamblom „Bojan Adamič“ — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden — 0.05 Glasba do 4.30.
NEDELJA, 3. 4.: 4.30 Dobro jutro! — 6.10 Danes je nedelja — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.42 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tvariši... — 10.05 Na naši ulici — 11.00 Pogovor s poslušalci — 11.15 Voščila — 13.20 Nedeljska reportaža — 14.05 Nedeljsko popoldne — 17.50 Zabavna radijska igra — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Glasbena tribuna mladih — 23.15 Plesna glasba za vas — 0.05 Chopin in Debussy — 0.30 Glasba do 4.30.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 2. 4.: 15.15 Naša gospodična doktor — 16.45 O tenisu — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Napete pustolovščine na zahodni obali Kanade — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 18.55 Dragi dom — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Na tekočem traku — 21.50 Šport — 22.05 Tekmovanje v šansoni — 23.35 Pest povračila — 0.55 Poročila.
NEDELJA, 3. 4.: 15.30 Isola bella — 17.00 Feuertogvloga pero — 17.30 Čebelična Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Pojte z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Odločitev v steni — 22.00 Šport — 22.10 Mala nočna glasba — 22.40 Poročila.
PONEDELJEK, 4. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Kratki filmi Charlija Chaplina — 10.10 Naša gospodična doktor — 10.10 Svetovna prvenstvo v namiznem tenisu — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski

raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.40 O tenisu — 20.55 Akcija v Manhattanu — 21.40 Poročila — 21.45 Šport.
TOREK, 5. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Kratki filmi Charlija Chaplina — 10.05 Oče proti svoji volji — 14.00 Svetovno prvenstvo v namiznem tenisu — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Zwickelbach & Co. — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Igra se lahko prične — 21.00 Ob 25-letnici obnovitve Štefanove stolnice — 21.45 Hiša na Eaton place — 22.30 Poročila — 22.35 Šport.
SREDA, 6. 4.: 9.00 Rdeči avtobus — 9.30 Kratki filmi Charlija Chaplina — 10.10 Po-

Pasijon v Št. Janžu

Na cvetno nedeljo, 3. aprila 1977 bo ob 19. uri zvečer v farni cerkvi predstava duhovne igre

ŠKOFJELOŠKI PASIJON ALI
TRPLJENJE GOSPODOVO

To duhovno igro so prvič igrali v Škofji Loki leta 1721.

Prisrčno vabljeni!

ŠPORTNI VESTNIK

NOGOMET

Štart v pomladansko nogometno sezono se bliža in zato je večina klubov, ki se do sedaj še ne bori za prvenstvene točke, konec tedna preizkusila svojo formo, da si lahko približno izračuna, kakšne rezultate lahko pričakuje. Tako tudi Slovenski atletski klub, ki se je v soboto pomeril z Železno Kaplo in v nedeljo s Selami.

Železna Kapla proti SAK 1:1

Pred lepim številom gledalcev je SAK v soboto nastopil na Igrišču Kapli proti domačinom. Moštvi sta nastopili z igralci prve in druge ekipe. Igra je bila skorajda izenačena, vrhu tega pa povsem fair. Prvi polčas se je končal brez zadetka, v začetku drugega pa so domačini zatresli mrežo slovenskih fantov. Toda le 10 minut nato pa je Fera za svoje barve zabil gol. Na tem mestu je treba še omeniti, da je SAK na tej tekmi pokazal zelo privlačen nogomet in tu je treba pohvaliti igralce rezervnega moštva, ki so igrali v prvem moštvu, kjer so se kaj kmalu znašli. Zaradi tega si SAK-ju ne bo in ni treba bati, da bi mu primanjkovalo pripravnih igralcev, če bodo ti mladi nogometaši potem, ko bodo zaigrali v standardnem moštvu, pokazali enako pripravljenost in dobro voljo, bo SAK morda že v razvidnem obdobju lahko posegel višje.

SAK proti Selam 1:0

V nedeljo pa je Slovenski atletski klub nastopil na Igrišču v Št. Janžu proti enajsterici iz Sel. Moštvi sta igrali več ali manj v standardnih postavah, kljub temu pa se je bil nivo te igre dokaj slab. Sicer pa se je zbralo mnogo gledalcev, da si ogledajo igro obeh slovenskih enajsteric, ki je potekala v prijateljskih tirih. Kljub temu pa se je pokazalo, kaj je Marjan Pandel za SAK. Brez njega v moštvo ni nobenega sklanjanja, tako je bila igra razčetrana in so bile možnosti za gole, ki sta jih imeli moštvi, izredno redke. Ko

narejeni bankovec — 17.00 Bogati trgovci — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Kenguru Adelheid — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Telemuzej — 20.10 Rebeka — 22.15 Poročila in šport.

ČETRTEK, 7. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Kratki filmi Charlija Chaplina — 10.05 Rebeka — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 „Bi vi to tudi storili?“ — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Odi-sejeva vrnitev — 22.30 Poročila.

PETEK, 8. 4.: 18.00 G. F. Händel: Koncert na orgle — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Ecce homo — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Mrtvaški ples — 21.40 Poročila in šport — 21.45 Mrtvaški ples (2. del).

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 2. 4.: 16.00 Koncertna ura — 17.00 Nova — 17.15 Mejniki svetovne zgodovine — 18.00 Hollywood star playhouse — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Brez nagobčnika — 19.20 Orientirano gospodinjstvo — 19.50 Galerija — 20.15 Proti svoji volji oče — 21.30 Jazz.
NEDELJA, 3. 4.: 17.00 Med potjo — 18.00 Special sailor — 18.30 Evropa v 20. stoletju — 19.10 Orgle na kolesih — 19.30 The Munsters — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Prizma — 22.00 Brez nagobčnika.
PONEDELJEK, 4. 4.: 17.30 Kaj je čas? — 18.00 Vizija ZDA — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Lov na lovce — 19.30 Kemija v kmetijstvu in gozdnem gospodarstvu — 20.00 Hiša na Eaton Place — 20.55 Vstop

sta že obe moštvi mislili, da se bosta razšli z neodločenim rezultatom, je Kuper potem, ko je selski vratar ubranil strel Fere, postal žago v mrežo.

Iz teh dveh iger je razvidno: Na trenerja Jovičeviča čaka še precej dela, da bo SAK spet tako homogena moštvo, kot je bilo pred dvema ali tremi leti. Pripravljeni pa smo, da se bodo vsi igralci potrudili in skupno uspešno nadaljevali prvenstveno tekmovanje. Za Selane velja isto in tudi o njih smo prepričani da bodo, če bo navzoča gotova resnost, obdržali mesto na lestvici.

Pa še eno naj bo na tem mestu omenjeno: Namreč da so igralci SAK-ja na obeh tekmah govorili med sabo izključno slovensko in ni bilo čuti nobene nemške besede. Ponosni smo na te fante, ker se zavedajo da so predstavniki slovenske manjšine na nogometnem področju in da naši ljudje vidijo v njih njihove zastopnike v tej športni panogi.

Ljubljanska Olimpija v Mostarju
brez možnosti 0:3

Slovenski prvotlač v 1. Zvezni jugoslovanski ligi je gostoval v Mostarju in proti tamšnjemu Veležu podlegel gladko 3:0. Očividno se nahajajo ljubljanci v krizi, kajti že dolgo časa je od tega, odkar so napadali zabijali gole, v zadnjem času pa se jim to sploh ne posreči. Vrhu tega pa se je vratar Dalanović poškodoval na tej tekmi.

Na lestvici še naprej vodi Crvena zvezda pred Dinamom in Slobodo, Olimpija pa je uvrščena na desetem mestu.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 55 0 — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Zaslužena lekcija neonacističnim izzivačem na Dunaju

V sredo dopoldne je prišlo pred dunajsko univerzo do spopada med naprednimi demokratičnimi študenti ter neonacističnimi izzivači. Skupina demokratičnih študentov, ki so ji pripadali člani raznih političnih organizacij, med njimi so bili tudi slovenski študentje, je namreč razgnala neonaciste, ki so že dalj časa provocirali demokratično javnost.

Tako so ti elementi nadlegovali demokratične študente pri deljenju letakov in časopisov ter napadali znane pripadnike naprednih organizacij; v noči od 25. na 26. marec so npr. napadli tri študente, ko so se vračali domov; v ponedeljek pa so, oboroženi z verigami in nacističnimi gesli, izzivali na prireditvi komunističnih študentov, kjer je govoril predsednik KPA Muhri.

Ko je bila mera izzivanja polna, so se demokratični študentje odločili, da dajo izzivačem zasluženi odgovor. V sredo okoli pol enajste

ure dopoldne so pred poslopjem univerze začeli odstranjevati tamkaj nameščena neonacistična in nacionalistična gesla (med drugim je bila zastopana tudi znana parola „Kärnten bleibt deutsch!“). Tedaj pa sta dva varuha razstavljenih umotvorov velenemškega duha potegnili pištoli in je padlo tudi več strelav; na srečo je šlo le za plinske naboje.

Spopadu je napravila konec policija, ki je tudi ob tej priložnosti pokazala, kako se po avstrijsko pojmuje demokracija: medtem ko je dva protifašistična študenta priprila, je z neonacisti in nemškimi nacionalisti ravnala, kakor da mora „ščiliti“ svoje najboljše prijatelje.

Vendar pa je bila akcija popoln uspeh. Dunajski demokratični študentje iz različnih političnih grupacij so v odločni akciji dali zaslužno lekcijo ljudem, ki ob toleriranju oblasti že dalj časa uganjajo neonacistične in nemškonalistične provokacije.

Slovensko planinsko društvo vabi
člane in prijatelje društva na

IZLET V KANINSKO POGORJE IN V BENEŠKO SLOVENIJO

Zbirališče: v nedeljo 17. aprila 1977 ob 5.30 uri na vaškem trgu v št. Jakobu v Rožu.
Pot nas bo vodila z avtomobilom preko Trbiča, mimo Rabaljskega jezera in preko mejnega prehoda Predol v Benece. Nato se bomo z žičnico povzpeli nad 2000 m visoko v zasneženo kaninsko pogorje. Po povratku s Kanina bomo zapustili Slovenijo in se preko mejnega prehoda Učja podali v Beneško Slovenijo in sicer v mikavno Rezijsko dolino, ki sivi po starih rešah, pesmih in narečju. Te posebnosti so že dolgo predmet živahnega, ne samo slovenskega in italijanskega, temveč širokega mednarodnega zanimanja. V Režiji je ohranjenega marsikaj, kar je drugod v Evropi že umrlo.

Prisrčno vabljeni!

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 2. 4.: 8.00 Colargol — 8.15 Otroška oddaja — 8.30 O zaspanem zajčku — 8.50 Ne jakaj, Mihi — 9.30 Narava Japanske — 9.55 Prva pomoč — 10.15 Dokumentarna oddaja — 10.45 Boussardelovi — 15.25 Nogomet — 17.15 Letanje z zmaji — 17.30 Obzorje — 17.45 Starec in otrok — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.00 Afriška kraljica — 21.40 Moda za vas — 21.50 Dnevnik — 22.00 625 — 22.20 Popevka evrovizije.

Slovensko prosvetno društvo
„Drabosnjak“ na Kostanjah
vabi na predvajanje filma

„KAPLAN ČEDERMAC“

ki bo v nedeljo 3. aprila 1977 ob 14. uri v ljudski šoli na Kostanjah. Film bo predvajala Slovenska prosvetna zveza. Ljubitelji lepe filmske umetnosti prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo
„Borovlje“ vabi na

„KULTURNO PRIREDITEV“

ki bo v nedeljo 17. aprila 1977 ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati. Igralska skupina Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ iz Bilčova se nam bo predstavila z burko „Trije tički“ in veseloigro „Oh ta taberna“.

Ljubitelji zdravega humorja
prisrčno vabljeni!

OBVESTILO

V mesecu aprilu bo Pokojniška zavarovalnica za delavce (Pensionsversicherungsanstalt der Arbeiter) imela sledeče uradne dneve:

Šmohor 300 — Hermagor, občinska hiša, 4. aprila od 8. do 12. ure

Velikovec - Völkermarkt, Hauptplatz 2, 5. aprila od 8. do 12. ure

Beljak — Villach, Kaiser-Josefplatz 1 (Amtsstelle d. Kammer f. Arb. u. Ang.), 12. in 16. aprila, od 8. do 12. ure